

Thirteen harbors

Suong Nguyet Minh

Translated by Charles Waugh and Huy Lien

1.

I took a new wife for my husband.

Maybe the strangest thing ever to happen at Yen Ha village. I chose my good friend to be the bride, a woman who had passed the age for marriage but for a long time had desired a child and wanted a husband. Besides making the match. I helped my husband's sister and mother during the engagement ceremony and wedding, preparing dishes for their celebration.

Of course, for the others, the wedding had its share of happiness, but for me it held only humiliation and sorrow. Just at the moment when my husband took his new bride to the bedroom. I slipped silently through the back door and into the garden. Bag in hand, I wept while walking the road down to the river. I called for a ferry and crossed back to my mother's home.

There is a saying, A girl has twelve harbors, meaning only at the last will she find shelter. It took me thirteen.

2.

I had gone into labor the first time at noon.

It was the fifth lunar month, and the harvest was nearly finished. I had brought rice and corn and sweet potatoes to the harvesters in the field. Grasshoppers swarmed over the paddy, their wings clacking and sputtering. The harvesters had to throw down their sickles and chase after them. Kicking through the stubble, I waded into the paddy too. Suddenly I had a pain in my belly that very rapidly became worse and worse. I threw my grasshoppers into my hat and held my belly. My water broke, soaking my trousers before I reached the field's edge. I called to my husband. Bewildered, he dropped the unfinished sheaf of rice plants from his hands, ran over and lowered me in his arms to the ground. My mother-in-law nearly lost her head sending our nephew for a midwife. But it was too late. I gave birth right there on the wet earth, surrounded by the new rice plants on one side and the stubble of the old on the other.

"There's so much... the earth is soaked... oh!" cried my mother-in-law.

Terrified by my mother-in-law's mournful cry, I raised my head to look at my belly, and nearly fainted when I saw what I had given birth to: instead of a baby, just a piece of bloody, red meat. It had a dark mouth that looked like a fish running aground and yawning before dying. The mud-spattered harvesters gathered round, splashing and tramping in from all over the field.

"Put it in a pot and bury it in the Serpent Mound," said someone.

"No, put it on a banana tree raft and float it down the river," said another.

After this, I didn't leave the house and cried all the time, my silent husband looking after me as carefully as a little child, Tears brimmed in my mother-in-law's eyes when she looked at my emaciated face. She treated me like her own daughter.

One day, I asked her sadly, "Mother, how have I come to this?"

She breathed a sigh and said, "All the members of our family are kind-hearted people. We did not sow the breeze that resulted in this whirlwind on your body."

Just then, my husband accidentally dropped a pot of medicine. The pot broke and the wet yellow medicine plopped all over the floor, its steam rising.

I lost sleep frequently. Sometimes in my dreams I saw the harvesters wearing conical hats, sitting on the lawn and smoking tobacco while waiting for that piece of meat to stop yawning. After a while they put it in a terracotta pot. Then they took it to the Serpent Mound and buried it.

Sometimes I had another dream in which they put my piece of red meat on a banana tree raft and floated it down the Hoang Long. Then a serpent monster with long black hair would surface from the depths and push the raft back to the riverbank. After either of these dreams I would wake with a start, yelling. "Give back my baby! Give me my baby!"

Opening my eyes, I'd find my husband holding me in his arms, my body cold with sweat. He held me this way through many nightmares.

3.

During the summer of the year of the rooster, there was little rain in our village, but the water roared in from upstream for a whole week, catching my village in a heavy flood. The river flowed full of big logs and branches. The dike broke at midnight, releasing a thunderous swell. Dogs howled, and the chickens clucked madly, inciting the cows and buffaloes and goats to bawl and break down the gates of their stables. Panicky villagers ran here and there seeking safety. Just as I climbed to the top of a banyan tree, the river swallowed the village. I sat in the tree for hours, calling in the dim moonlight for my mother, terrified the serpent monster would come and drown me. Under the pull of the water, the banyan first began to lean, then uprooted and washed away. Hungry and exhausted, I was swept away by the flood.

I awoke the next morning to find myself sprawled on the Serpent Mound. Many villagers had gathered there, some standing, some sitting on their heels. The floodwaters moiled all around us.

A dog was barking. My mother-in-law looked at me sadly, surprising me when she said: "It was the serpent monster that saved you and brought you to the mound."

At sixteen, I had met a team of archaeology students who came to my village to excavate the Serpent Mound. I knew one of the students, a boy named Tao, who had also grown up in Yen Ha village. He seemed to sympathize with me and liked to tease me. They excavated all week without finding anything but the shells of mussels and shipworms, animal bones, and a wooden plank. Before replacing the dirt, Tao threw a straw doll into the pit.

"It's magic to use against any girl who might love and then betray me," he said, "It will turn the traitor into a serpent monster."

All the students laughed while I blushed with the shame and bewilderment. Later, when we fell in love with each other, I asked him about the straw doll, but he wouldn't answer except with an enigmatic smile.

Despite the students' failure to turn anything up, stories about the mound persisted. One had it that during a moonlit night, a dense mist covered the river. The waves popped and echoed from a cave carved by the river in a limestone karst. A thief returning home in the dark could not find a ferry, so he began to remove his clothes, intending to carry them across on his head with the things he had stolen. Just then, a fishing boat glided silently to the riverbank. A boatgirl whose ragged shirt exposed her breast sat at the rudder.

"Come aboard," she said. "I'll take you across."

The thief climbed into the boat and, thinking indecent thoughts, happily found no one else aboard. When they reached the middle of the river, he advanced on the girl. Without hesitation, she slipped over the edge of the boat into the water, where he saw that only the upper part of her body appeared to be human. The lower half tapered into the long, wriggling tail of a serpent. Horror welled up inside him as he realized he had just embraced a serpent monster. Dumbfounded, he watched the head, bare shoulders, and breasts of the girl emerge from the water. With both hands on the bow, she tipped the boat to let the water rush in, sinking it immediately. The thief could have drowned, but fortunately the current pushed him to shore instead. Trembling, he scrambled up the bank, but the serpent monster called him back: "Don't go! You forgot your bag."

When he turned, he found the girl as he first saw her. Her dry trouser cuffs had been rolled up around her thighs, revealing pale, human legs. She stood in the boat at the river's edge, holding the bag out to him, its many stolen things and the bag itself all completely dry. She let the bag drop to shore, then rowed into the mist and disappeared. After that night, obsessed with those events, the thief suffered from bouts of madness for half a year.

But to me, half a year is nothing: all my younglife has been haunted by the serpent monster and the misty harbor.

4.

My husband's name was Lang. As a soldier bound for the front, he received a few weeks of leave before going to war. At first he didn't want to get married. Instead, he spent most of his time wandering around the village visiting relatives and friends, laughing and joking and drinking as if he would not return. When the leave was nearly finished, under great pressure from his mother, he hastened to find a woman who would agree to marry him. I met him while still grieving for Tao, who I'd heard had died at the front.

As a bride I was taken to my husband's house by boat. While the wedding party went ashore, I dipped water into a large gourd jar. According to village custom, this water would be used to wash the feet of my husband's mother. I don't know when the custom became popular in these villages, but people say it helps to prevent the fatal rivalry between mothers - and daughters-in-law, and I think they might be right. Before the wedding, my mother gave me the dry gourd jar along with instructions for acting and working as a good daughter-in-law.

Of course at that time, I knew the saying, A girl has twelve harbors, but I didn't yet know how many I would have to pass.

The wedding procession climbed slowly up the hill to where a large crowd had gathered and was shouting angrily. Suddenly I recognized Tao, my former lover, in the middle with a whitewashed flat basket hung around his neck that said, "I am a deserter." I couldn't believe the man burdened with that flat basket was my lover. When all the areas in the north had been overwhelmed by American bombing, most schools had closed, and Tao joined the army. It had been reported that he had died in a battle on the front line. But now the rumor running through the crowd had him so afraid of battle that he shot himself in the foot. Court-martialled, he had been sent home to be reeducated, which now appeared to mean being paraded around the village by a group of militiamen who condemned him as a deserter and traitor to his country. Tao limped ahead, followed by the militiamen carrying their AK-47s on their shoulders, urging him to call out: "I am a coward! I betrayed my country!" Many kids followed them, jeering and repeating in unison: "I am a coward! I betrayed my country!"

Walking by the side of my husband, feeling such a pang in my heart, I did not know what to say.

One day after the wedding, Lang left for the front. We had no idea how long it would be before we met each other again. He tried to hide his sorrow, rushing through his farewells and leaving the village quickly.

5.

During the war, a woman suffered terribly living without her husband. Many endless and sleepless nights I lay on the bed, longing for a kiss or an embrace. Heart-broken, I would cover my face with his old shirt. I suffered much more just before my time of the month, when my breasts would swell with a slight pain and my cheeks turn pink, my eyes glittering with desire.

During those long nights, many things happened in my imagination. When I smelled his shirt, it seemed I could smell the faint odor of his breath as well. But this only worked for a short while. To distract myself, I had to put paddy into the grinder and husk rice all night long. Sometimes I went to the well and ceaselessly poured buckets of cold water over my body, and

sometimes I would go to my mother-in-law's bed and lie by her side because her breath was similar to my husband's.

Since my mother-in-law had her own experience of the days waiting for her husband from the front, she knew how I felt and thought she could help me. She put Lang's underwear in a pan and simmered them over a low flame, stirring them with a stick while murmuring her prayers. She believed this ritual helped a daughter-in-law be faithful to a husband far away.

Yen Ha village had two places along the riverside where villagers usually came to bathe: one upstream for women, the other, some two hundred meters downstream, for men. The women usually waded into the river without taking off their clothes. Away from the bank where the water rose high to their chests, they would roll their shirts to their heads like turbans and swim and wash themselves.

One of my many troubles came from bathing at the river. On a hot day while walking with his men along the riverside, the chief of the militia discovered Tao and me swimming together. The chief bitterly hated draft dodgers and deserters. It galled him to believe these cowards, seemed to have the time and opportunity to flirt with the wives of the soldiers fighting on the front lines. Of course he felt so strongly about it because his own wife had been caught having an affair with a ferry-boat worker and later became pregnant. As a result, he often spied on the women who talked with the workers at the riverside.

"I had a cramp," I insisted to the chief. "This man saved me from drowning."

Frightened, Tao stammered, "I heard her... cry for help when I... when I brought my... buffalo cart... to the river."

The militiamen wanted to take me and Tao to the Commune Administration, where they would interrogate us about our relationship. Tao wore only pants and walked lamely behind me. My black silk trousers clung wetly to my skin. I hadn't had time to put on my blouse, so I had just a camisole on my upper body. Suddenly, the chief told me to stop and put on my blouse. He changed his mind about the interrogation and sent me home.

"I'm letting you go", he said, "not because you deserve it, but out of consideration for the man at the front."

Nevertheless, as I walked away, I heard him cursing me behind my back, complaining about "faithless women."

6.

When the war ended, my husband came home. Seeing him return whole and unharmed loosed a flood of happiness, both in me as well as the rest of the family. But Lang became peevish just a few days later. The incident at the river had made me notorious in the village, and I had no idea how to explain my relationship with Tao to him. One evening, a host of friends and relatives came to our house, celebrating Lang's return as merrily as if it were Tet. But after they left, a funeral gloom settled on our home.

Sensing the cause of his mood, my mother-in-law said to Lang, "I'm sorry for not having been able to keep a good reputation for your wife."

"I survived the war for many years," said Lang, "only to have this bad reputation kill me now."

Coldly, I said, "I am your wife. Only you can know whether I've been faithful or not."

Embarrassed and surprised, Lang mulled over what I had said. He could not decide whether to make our marriage work or to divorce me. As a soldier who had been far away from home for such a long time, it was difficult for him to know his own heart.

One night shortly thereafter, during a windy and very cool full moon, no one in the village could sleep. Nearly everyone gathered outside to enjoy the moonlight sparkling between the fishing boats anchored on the Hoang Long. But Lang and I stayed inside, lying on the bed and listening to the continuous clatter echoing back from the river where the fishermen knocked

oars against their hulls to attract fish. When Lang's hand accidentally brushed against my body, I took it in my own. With this one touch, everything changed and we embraced each other passionately.

My mother-in-law got up early the next morning. She sat on the verandah, combing her hair and looking toward our bedroom now and then. When Lang stepped from our room, he sat by her side.

"Luckily, I kept my patience these past few days," he said. "If not, I might have murdered that bastard deserter, Tao, and ruined my marriage."

"What do you mean?" asked his mother.

"The one night after my marriage before I left for the war was Sao's time of the month," said Lang. "We just held each other and wept."

"Do you mean your wife is still a virgin?"

"Yes, until last night."

My mother-in-law was embarrassed and sat quietly. I stepped from the bedroom and rolled my hair with my hands. When gazing at myself in the mirror, I found my eyes bright and flowing with happiness. Then I sat by her side with a light heart.

"I didn't believe the rumor about you," she said. "But we had no witness to restore your reputation until now. Forgive me and don't be angry with me for what I've allowed to happen to you."

I laid my hand on her arm. "I am not angry with anyone. And I've never been afraid of anything, except that the war would prevent my husband from coming home. Only he could truly know how I've longed for his return."

7.

I gave birth to pieces of red meat at the end of my second, third, and fourth pregnancies. Frightened and sad, my mother-in-law spent most of her time praying to the Buddha. But Buddha never came to help us. People say a wife's one hundred joys are not her husband's debts, but all the members of my husband's family were virtuous, and yet I still had to bear this burden. Where did it come from?

I would not have thought it possible, but my womb produced even greater terrors during my fifth pregnancy. Several round balls of red meat emerged this time, like the red, leathery eggs a serpent monster might lay. But neither human nor devil would hatch from what I had carried for so many months and with so much pain.

Some villagers began to despise and shun me. One day, a pack of kids followed me, shouting. "Crazy woman! Crazy woman!"

Later my husband told me about the things I couldn't remember doing. I lost many hours wandering along the side of the Hoang Long river, slipping into the water, taking wild flowers and scattering them on the shore. Apparently I did this many times. Once I went to the Serpent Mound, where many small memorials had been raised for all the village's dead children. But I didn't know which ones belonged to my pieces of red meat.

8.

One night the river ran low, and my husband and I went shrimping. Boat lamps sparkled all over the water, and the shrimp eyes reflecting the light became innumerable red dots glittering just beneath the surface. Once we had cast the net on the river, Lang pitched a tent for us on the Serpent Mound. If there were very few shrimp or fish to catch, we would sleep in the tent until morning. But this night, after catching half a basket of shrimp, I became tired and went to the tent to rest. Some time in the night I heard a woman call: "Give back my baby!"

A woman stepped down from the top of the mound, shouting: "They drowned my baby at the river. Help me! Give back my baby!"

"Are you crazy?" I told her. "You don't have a baby, you never..."

"Yes, I do," she interrupted. "That's my baby! Don't drown my baby, please."

I looked to where she pointed on the river and saw Tao putting pieces of red meat on a banana tree raft. The woman jumped down from the riverbank into the water. Then a serpent with a girl's upper body and long black hair rose to the surface and pushed the raft to shore. My heart filled with terror and I looked around, but Tao and the raft had disappeared. Only a flock of wild white ducks flew low over the river, quacking.

"Sao! Sao!" Lang clapped my shoulders. "Are you okay?"

"It was Mrs. Sao who called for help," I said, still not fully conscious. "It was Mrs. Sao who who jumped down the river and turned into the serpent."

"Are you out of your mind? You are Sao, my wife." His eyes searched my own. "Let's go to the river, let's cast the net."

And so we cast the net until dawn.

On the way to the market to sell the shrimp, I met Tao, who carried terracotta pots in his buffalo cart.

"I hate those pots, Tao," I said. "They look terrible. Stop carrying them in your cart."

"Okay, but why do you hate them so much?"

I told him about my nightmare and said, "Do you remember when you came with the students to excavate the Serpent Mound, and you buried a straw doll in the pit? Why did you do that?"

Tao laughed. "It made no sense. I was just teasing. But the traw doll legend is real, from the war between Vietnam and the Cham, who lived here many centuries ago. Under the reign of Tran Nghe Tong, the Cham navy came up the Hoang Long river from the sea, killing many people and burning the villages along the river. But strangely, they did nothing to Yen Ha village. When Tran Khat Chan, the Vietnamese general, defeated Che Bong Nga, the Cham general, the invaders fled to the sea. Only our village survived the war intact. But three months later, a lot of things became known more terrible than the fate of the villages destroyed by war. Scores of unmarried girls in our village turned out to be pregnant.

"The elders shaved the girls' heads and marked them with lime, then tied the girls to banana tree rafts and floated them down the river. But although the rafts floated downstream in the morning, by evening they had been pushed back to the village by hundreds of shrimp, fish, serpents, and turtles. The elders became angry and directed the young men in the village to push the rafts downstream, but again and again they came back. Finally, the villagers gave up and freed the poor girls from their punishment. Many months later these girls gave birth to curly-haired, dark-skinned, and wild-eyed children who didn't have the same flesh and blood as the villagers.

"Among those women, one gave birth to a piece of red meat with a round month that looked like a copper penny. Immediately, the villagers took the piece of red meat for a devil and floated it down the river. The young woman went mad, screaming incessantly: 'Give back my baby! Give me my baby!' At night, she went to the Hoang Long to look for her child. She waded into the river, swimming and diving all over, but could not find her baby. At last, exhausted, she slipped under the water and drowned. Then by some magic her body transformed into a serpent and washed ashore. The villagers buried the serpent body with copper pennies, tortoise shells, and a girl-shaped straw doll on an island in the middle of the river. They even built a tomb for her. That's how this place became the Serpent Mound. They hoped honoring her would help to prevent such a terrible thing from happening again. The legend says the woman's soul still wanders the river and caves it passes. When a person might drown in the river, the woman changes into a serpent and saves her life.

"To pray for that woman's soul, you should put a clod of earth on the mound. Have you?"

"No, we didn't know."

"That's too bad. You should do it now."

9.

My husband and I walked the twelve kilometers into town to receive medical exams at the provincial hospital. The doctor told us: "Both of you are in good health and none of your test results explain Mrs. Sao's abnormal childbirths. We'd like you to visit a hospital in Hanoi if you can get there."

Lang told me to sell a cow at the market. His mother gave us a pair of earrings. Lang's younger sister gave us two breeding pigs, and my mother gave us a hundred kilos of paddy. We sold it all, except the earrings, which we planned to use to pay for medicine. "Nothing is more important than life," we thought. "If we have our health, we can make more money."

We went to the hospital in Hanoi and had at least ten different kinds of tests. The doctor finally said he could find nothing wrong with me, but he wanted to have a private talk with Lang and asked me to leave the room.

Afterward, Lang told me the doctor said the dioxin level in his blood was very high. He took him to a laboratory to see hundreds of glass jars containing various kinds of deformed fetuses. The doctor explained: "In some cases, soldiers affected by Agent Orange can still give birth to normal children, but who knows what will happen when their children have children, or when all this will end?"

After returning home, Lang lay quietly on the bed for three days. His face sagged with exhaustion, making him look much older than his age.

"My darling," he said finally, "I don't want to lie to you. The doctor thinks I've been affected by Agent Orange. He thinks if we keep trying to have children, we'll probably keep having these deformities."

"Agent Orange?" I exclaimed. "You must have known!"

"How could I know?" said Lang. "I feel fine. But after speaking with the doctor, I thought about the defoliated forests we had to cross. We drank water from streams running through them and even put some in our canteens. Once, in the jungle, we watched American planes flying slowly overhead spraying a dense white mist. A few days later, the leaves shriveled and came down easily in the breeze. All the trees withered and turned the color of death."

Wrapped in my husband's heart, I felt a pain there like one I'd not yet seen. Withered and bitter myself, I had no comfort to pour into him.

10.

Lang received a letter from Ha Van Nenh, a former comrade, announcing that his new wife had just given birth to a son. Lang asked me to prepare some gifts for a visit to Nenh's family: a dozen eggs and several kilos of sticky rice.

Nenh's family lived in a stilt house built on a green hill in the mountains. When we arrived, the door was open, and the sound of a baby crying came from inside. A little girl with no arms and no hair on her red head stood by the stilts baring her teeth in a grin like a monkey. Afraid to be bitten, I hid behind my husband.

Surprised and pleased to see us, Nenh welcomed us to his home. Nenh's wife, Thuy, carried her baby in her arms and gave us a cheery hello.

"Your wife looks young and healthy," I told Nenh, and asked her to let me hold the baby.

"My first wife had three pregnancies," said Nenh, "but each produced deformities like you see with this one here. After her birth, my wife was so tired and frightened she abandoned us. Thuy is my new wife."

Suddenly during the conversation, Lang's face turned white. "Where did you get these water barrels?" he asked.

Nenh said after the war he had been assigned to a project building a veterans' cemetery. He and his friends had found many barrels scattered in the forest that they thought might be used for water. One of Nenh's comrades was a lorry driver and helped transport the barrels to their villages in the North.

"My god! What stupidity!" cried Lang. "You've brought death to your family. These defoliant containers are what deformed your children."

Nenh's face wrinkled and turned pale.

11.

After returning home from Nenh's, Lang told his mother about Nenh's marrying a new wife who gave birth to a healthy son. After thinking it over for several days, Lang explained his decision for making a change in our lives: "A new marriage might bring us better luck. Who knows?"

Lang said he hoped if I married a healthy man, I might have normal children and a good family. Upset by Lang's proposal, I kept silent for many days.

One day when Lang was out, my mother-in-law came to my bedroom and asked, "What do you think for the future of your little family?"

"I have no idea," I said. I still didn't want to talk. But she was patient with me, despite my disrespectful tone.

"I am not so selfish as to think only of Lang," said my mother-in-law. "I have always treated you as my own daughter. I wish some change would be good for both of you."

"So you want me to leave my husband and allow him to marry a new wife," I said, crying. "But can you be sure his new wife will give birth to a healthy child?"

"No one could be sure of anything in such a situation," she said, "but let's try." Suddenly she knelt down to me. "My darling, I beg you to show mercy to Lang, to our family, and to yourself. You might have a better life with a healthy husband."

"Oh, Mother!" I said, taking her hands in mine. "I am grateful for your kindness and good will, but let me think carefully before I tell you what I feel we must do."

Sadly, I found myself clinging to the hope for a normal life and child and agreed with my mother-in-law to try again, repeating in my mind what Lang had said: "Who knows?"

12.

After helping my husband marry a new wife, I went back to my own mother's home, where she took pity on me, weeping. Half a year passed. I couldn't forget the days and nights when Lang and I worked hard for our living, the smell of sweat from his shirt and face, the long days when I expected good or bad news of him from the front, or the long nights when we slept in the tent by the river and cast our nets for shrimp. Of course, neither could I forget my five terrible births.

I often went to the riverside at sunset and looked at my former husband's house, where the cook smoke rose from the thatch roof into the sky. Did he remember me when he slept with his new wife?

I knew the cause of my misfortune after visiting the hospital with Lang, but the straw doll Tao buried in the Serpent Mound still haunted me. One day I took a pick and shovel and crossed the river to the Serpent Mound. I dug for hours.

I had just begun to drag out a skeleton when Tao drifted by in his boat.

"Tao," I cried, "This is the serpent monster that destroyed my life."

"That's crazy," said Tao. "That story was just a joke."

"This isn't a skeleton of a serpent monster?"

"It's just some animal."

"Why did you lie to me? That serpent monster story has haunted me for so long."

"Forget the serpent monster," he said. "You have something more important to worry about."

I looked at him expectantly.

"Stay calm, okay? Lang's new wife has just given birth to eleven pieces of red meat."

I began to tremble.

"Sao, my darling..."

A ringing sounded in my ears. "Lang and me," I murmured, "it's hard to tell who's more miserable."

13.

I had to cross the river again.

My friend could not bear the burden of my husband's house. After the miscarriage, she left quickly. Lang clenched his teeth and endured the disaster, even while his mother had become seriously ill. They needed my help more than ever, leaving me no choice but to try my thirteenth harbor.

I chose to cross at night. A dense mist covered the river, the ferry barely visible from the flickering of the boatgirl's cookfire. Once on board, I noticed the many terracotta pots inside the boat, and my limbs went limp with fear. When we reached the middle of the river, dozens of banana tree rafts began to bump into us, blocking our way. The boatgirl used her pole to repel the rafts. But after one raft had been pushed away, another came back again, swarming with the others all around. "We can't get through here," cried the boatgirl. "We have to turn back and cross somewhere else."

"This is the last harbor," I insisted. "We must cross here."

I helped the girl push the rafts away. Finally they dispersed, and the ferry crossed the river, my hardest crossing yet.

Once ashore, I turned to the river and found the banana tree rafts had vanished. The boat and the boatgirl sank into the mist, and the last thing I saw was the terracotta post under the boat's dim light fading away.

Hanoi, 2004

MƯỜI BA BẾN NƯỚC

Truyện ngắn của Suong Nguyệt Minh

Người xưa bảo: "Con gái mười hai bến nước". Mười hai bến nước là bến nào? Là: Công, hầu, khanh, tướng, sĩ, nông, công, thương, ngư, tiều, canh, mục. Cũng có khi người ta thay "sĩ, nông, công, thương" bằng: "Nho, y, lý, số" hoặc thay bằng: "Cầm, kỳ, thi, họa". Dù quan niệm thế nào thì đó cũng là 12 địa vị cao thấp khác nhau trong xã hội; hoặc có thể là 12 nghề, tượng trưng cho 12 cái bến đời. Phận đàn bà, con gái như con thuyền nan mong manh, trôi dạt; người chồng coi như bến đậu. May nhờ rủi chịu.

Nhưng, thời hiện đại thì khác, chiến tranh "ba mươi năm không đêm nào ngủ được"; hòa bình lâu rồi, người lính vẫn thường trực trong quân ngũ đến mức nhiều thế hệ khai ở mục nghề nghiệp hai chữ: BỘ ĐỘI. Rõ ràng người lính là bến nước thứ 13 rồi. Neo đậu ở cái bến người lính thì coi như đang dăng dăng xa vắng chồng, khổ lắm. Người lính lại nhiễm chất độc da cam, và người vợ đẻ ra quái thai, dị dạng thì coi như chịu cái bến đời chiến tranh mất mát hy sinh, cùng cực khổ đau, bất hạnh. Chiến tranh qua lâu rồi mà người Việt Nam, đặc biệt là người phụ nữ, vẫn chưa thoát khỏi chiến tranh là thế.

Tháng 8. 2004, tôi đi dự Trại sáng tác Văn học chiến tranh và người lính ở Đại Lải, và truyện ngắn MƯỜI BA BẾN NƯỚC ra đời trong cảm thức như thế. Một tâm trạng thật lạ lùng, vừa rõ ràng rành mạch vừa mông lung như đi trong mù sương, làm tôi quên không gian tự nhiên bên ngoài để bước hẳn vào không gian nghệ thuật mười ba bến đời. Suốt một tuần ngồi bút trôi cùng con thuyền số phận người phụ nữ, rồi neo đậu ở bến Người lính – bến chiến tranh.

1.

Tôi lấy vợ mới cho chồng.

Một chuyện lạ chưa từng xảy ra ở làng Yên Hạ. Cô dâu là bạn thân của tôi đã quá lứa lỡ thì. Cô ấy đang cần tám chồng và khao khát một đứa con hợp pháp. Tôi làm bà mối, tôi cùng nhà trai đi ăn hỏi, đi xin cưới, đi rước dâu.

Đám cưới có vui, có buồn, có sượng sùng. Và đúng lúc cô dâu mới vào buồng hạnh phúc thì tôi lặng lẽ ra lối cửa sau đi tắt qua vườn. Túi đồ ôm vào lòng, vừa đi vừa khóc, tôi chạy cùn cụt ra bên nước, ới đồ sang sông về nhà với mẹ.

Người ta ví: Con gái mười hai bên nước. Tôi khôn nạn hơn những người đàn bà khác. Tôi những mười ba bên nước.

2.

Tôi sinh nở lần đầu vào một buổi trưa.

Tháng năm âm lịch, cuối vụ gặt, tôi đem com ra đồng cho thợ. Cào cào, muôm muôm dồn đến đám lúa cuối cùng nhiều quá. Thợ gặt bỏ liềm hái vồ tới tấp. Tôi cũng đập góc rạ lội sộp sộp đến chộp. Tự nhiên, bụng đau lâm râm, rồi còn lên đau dữ dội. Tôi vội bỏ nắm cào cào đã vặt càng vào nón và ôm bụng. Chưa kịp lên bờ thì ối vỡ, nước ối chảy ướt sũng hai ống quần. Tôi ới chồng. Anh bỏ đơn lúa đang bó dở, hốt hoảng chạy đến bế tôi lên bờ. Mẹ chồng tôi quỳnh quáng sai đứa cháu gọi bà đỡ đẻ. Nhưng không kịp, tôi đẻ ngay trên bờ ruộng ẩm ướt ngồn ngang lúa tươi và cuống rạ vừa cắt.

“Ồi giới cao... đất dày oi...ời!” Mẹ chồng tôi gào lên và xỉu ngay bên đơn lúa. Tôi chỉ kịp cố gồng sức ngẩng lên nhìn xuống giữa hai háng mình, rồi ngật đầu sang một bên.

Mãi mãi, không bao giờ tôi quên được tiếng mẹ chồng kêu và cái cục thịch tôi đã đẻ ra ấy. Mẹ chồng tôi líu lưỡi, giọng hoảng loạn, kinh hoàng. Cục thịch đó hỏn chỉ có cái miệng tròn tối om, há ra ngậm vào như cá mắc cạn ngập lúc sắp chết. Thợ gặt chân tay xước sát lấm bùn đất, đứng, quỳ châu quanh tôi. “Về lấy cái liễn sành, bỏ *Nó* vào đem đến gò Mã Giáng mà chôn.” Tiếng người láo pháo. “Đừng... Đặt *Nó* lên bè chuối cho trôi sông.” Và xa gần bước chân đập trên góc rạ lẫn tiếng lội nước gập gáp ọp ọp.

Tôi không ra khỏi nhà. Lúc nào mắt cũng đỏ hoe. Chồng tôi ít nói. Anh lầm lì, nâng giấc, săn sóc tôi như chăm bẵm con nhỏ. Mẹ chồng tôi nhìn con dâu tiều tụy quá, nước mắt bà ứa ra. Mẹ chồng rất thương tôi, mẹ chồng nằng dâu mà y như mẹ đẻ và con gái. Tôi vừa nấc vừa nói, giống hệt đứa bé gái ngoan bị đòn oan:

- Bu ơi! Sao ... con... đen nổi này?

Mẹ chồng tôi thở dài:

- Nhà ta đời đời ăn ở hiền lành, có ác với ai bao giờ đâu mà để tội để nợ cho con!

Chồng tôi đang xách siêu thuốc bắc. Anh giật mình, đánh rơi bộp xuống nền nhà. Siêu vỡ, nước thuốc vàng sẫm chảy lênh láng, hơi nước bốc khói mù mịt.

Tôi thường mất ngủ. Trong giấc mơ đêm tối trời, tôi thấy đám thợ gặt đội nón mê, ngòì bệt xuống cỏ hút thuốc lờ chờ cho *Nó* hết ngập. Rồi họ bỏ *Nó* vào cái liễn sành màu da lươn, đập nắp đem đến gò Mã Giáng chôn. Lại có đêm tôi mơ thấy *Nó* trên bè chuối thả trôi ở bên nước sông Hoàng Long. Và con Thuồng Luồng tóc đen dài xoắn sợi, vai trần trắng, vú căng mẩy như vú con gái, nhưng mình rắn, bàn chân tay nhái có màng mỏng bơi đen đẫy bè chuối vào bờ. Tôi vùng vẫy, hò hét: “*Trả con tôi. Trả con tôi*”

đây...” Tỉnh dậy, mới biết mình trong vòng tay chồng. Người lạnh toát, mồ hôi vã ra. Vai áo chồng cũng đẫm mồ hôi, anh đã rất vất vả giữ tay chân vợ vùng vẫy khi mơ...

3.

Tôi nhớ, mùa hè năm Giáp Thìn. Trời không mưa, nhưng nước thượng nguồn đổ về một tuần liền. Quê tôi lụt to. Nước cuốn rêu rác, cành tươi, củi khô... cuồn cuộn. Nửa đêm, vỡ đê sông Hoàng Long. Nước réo ồ ồ. Chó tru. Gà quác. Trâu, bò phá gióng. Đê phá chuồng kêu khản giọng. Dân kinh hoàng, nháo nhác chạy lụt như chạy loạn. Tôi kip trèo lên cây đa đầu làng. Suốt đêm ở ngọn cây, gọi mẹ ời ời; lo lũ cuốn thì ít, lo con Thuồng Luồng bắt kéo xuống nước thì nhiều.

Đêm trăng suông. Cây đa gồng mình chống chọi lũ xiết. Tôi đói, kiệt sức. Nửa đêm, nước xối bật gốc cây đa, tôi bị lũ cuốn theo.

Sáng hôm sau, tỉnh dậy, thấy mình nằm trơ trơ trên gò Thuồng Luồng. Xung quanh nước réo ùng ục. Đám đông đứng ngòai lồ nhỏ. Tiếng người nói lao phao. Con Vện cắn nhanh nhách, nghe sót ruột. Mẹ tôi cười méu máo, bảo: “Con Thuồng Luồng vớt may ở bên nước đưa lên đây đây, con ạ”. Tôi ngạc nhiên quá...

Năm tôi mười sáu tuổi, có ông giáo sư sử học dẫn sinh viên về điền dã ở làng tôi. Họ thuê bọn đánh dậm chúng tôi đến đào đất khai quật gò con Thuồng Luồng. Tôi nhận ra anh Tào người làng Yên Hạ trong số người lạ này. Anh Tào có vẻ rất mèn và hay trêu đùa tôi. Đào, bới, cả tuần chẳng có gì chỉ thấy vỏ hà vỏ hến, xương động vật và một tấm ván thối. Lúc lấp đất, anh Tào cầm nộm rom giống hình con gái quảng xuống hố. Tôi hỏi: “Anh Tào làm cái gì đây?” “Tao yếm. Đó là cốt đưa con gái, hồn con Thuồng Luồng. Đưa nào yêu tao mà bỏ thì phát điên, thành con Thuồng Luồng.” Những người lạ bật cười. Còn tôi vừa ngượng chín mặt vừa ngơ ngác. Về sau, yêu nhau rồi, tôi hỏi về cái nộm rom ấy, anh chỉ cười cười bí ẩn, không nói.

Lại ôn: Vào một đêm trăng. Sương mù bay la đà mặt sông. Sóng óc ách vỗ vào hang núi. Thằng ăn trộm người làng Yên Hạ về khuya, dò nghĩ. Hắn định cởi áo, đội gói đồ ăn trộm lên đầu, bơi qua sông thì thuyền đánh cá đêm chờ đây sương mù chui từ trong hang nước ra, lướt nhẹ đến. Cô gái khoác hờ cái áo, ngòai phía đuôi thuyền, bảo: “Anh lên đi. Tôi chờ qua sông cho.” Thằng trộm ôm đồ nhảy xuống thuyền. Ra giữa sông vắng vẻ, thấy thuyền chỉ một mình cô gái, hắn dờ trờ sàm sỡ. Cô gái nhảy tòm xuống sông. Thằng trộm kịp nhận ra cô gái chỉ có phần ngực trở lên là giống người, còn thân mình rắn, bàn chân tay nhái có màng. Hoảng quá, hắn biết vừa chạm phải con Thuồng Luồng. Chưa biết xoay sở ra sao thì cô gái nhô cả vai trần và bầu vú lên khỏi nước. Đôi tay nhái bám lệch mạn thuyền. Nước ào vào, thuyền đắm. Thằng ăn trộm bị chìm uống no nước sông, rồi được đẩy lên bờ. Run quá, hắn co chân chạy thì tiếng gọi giật sau lưng: “Anh gì ơi! Cửa anh này.” Hắn quay lại. Vẫn cô gái ban nãy. Nhưng mặc gọn gẽ, áo khô, quần khô sần tận gói lộ bắp chân tròn trắng. Gói đồ hắn thó trộm bỏ quên dưới thuyền cũng khô nguyên, cô ta đưa cho hắn rồi chèo thuyền chui luôn vào sương mù. Chẳng thấy con Thuồng Luồng đâu. Hãi quá! Từ đêm đó, thằng trộm mất hồn, ngơ ngẩn nửa năm...

Thuồng Luồng và bên nước như làn sương mù huyền thoại, bí ẩn vô cùng với tuổi thơ tôi.

4.

Chồng tôi tên là Lãng, bộ đội thời chiến nghỉ phép trước ngày ra mặt trận. Anh chưa muốn cưới vợ, những ngày đầu đi chơi loăng quăng, gần hết phép, mẹ giục quá mới nháo nhào tìm. Lúc đó, tôi chưa hết buồn vì tin người yêu chết ở chiến trường thì gặp anh.

Đám rước dâu bằng thuyền. Cặp bên, mọi người lên bờ, đứng chờ tôi lấy nệm nước đem về rửa chân mẹ chồng. Cái lệ này có từ bao giờ tôi chẳng biết. Người ta bảo: Mẹ chồng nàng dâu vốn truyền đời xung khắc. Con dâu mới múc nước rửa chân mẹ chồng để lấy lòng. Trước lúc rước dâu, mẹ tôi đưa cho cái nệm nhỏ làm bằng vỏ quả bầu be khô giống cái hồ lô và dặn những điều cần thiết về làm dâu nhà người.

Người ta hay ví bên đời với bên nước. Con gái mười hai bên nước. Lúc ấy, tôi chẳng biết mình đang ở bên thứ bao nhiêu.

Đám rước dâu đi tiếp. Bất chợt, mọi người giật mình và ồn ào bởi tiếng hô: “*Thanh niên cả như tôi thì mất nước.*” Tôi nhận ra anh Tào. Trước ngực anh đeo cái mẹt tròn, quét vôi trắng viết dòng chữ: “*Tôi là thằng đào ngũ.*” Tôi không tin sau cái mẹt kia là người mình đã từng yêu. Bom đạn mù trời miền Bắc. Cả trường anh đóng cửa, nhập ngũ. Người ta ồn: anh chết nơi bom đạn một năm rồi. Nay họ lại nói: anh sợ chết, ghí đầu nòng súng CKC vào gót chân trái... bắn. Người thì cãi: anh Tào lau súng bị cướp cò. Đơn vị tước quân tịch đuổi, về quê đã mấy ngày rồi. Xã bắt lao động cải tạo đóng gạch. Chiều tối, dân quân giải anh Tào đi dong, bêu khắp làng. Anh Tào chân thọt chầm phẩy đi trước, dân quân khoác súng K44 nòng rỗng đi sau. Lũ trẻ con lóc nhóc theo sau nữa đồng thanh hô lại: “*Thanh niên cả như tôi thì mất nước.*” Tôi đi bên cạnh chồng, lòng rói bời.

Anh Lãng cưới tôi hôm trước thì ngày hôm sau phải về đơn vị. Anh đi xa không biết ngày nào về. Chồng tôi cố giấu nỗi buồn vào lòng. Anh chào lần lượt từng người rồi quay lưng, đi rất nhanh, như chỉ sợ nán ná sẽ ở nhà luôn.

5.

Người vợ xa chồng có trăm ngàn cơ cực, chẳng nỗi khổ nào giống nỗi khổ nào. Có những đêm dài ghê gớm, tôi lục sục không ngủ. Nằm một mình ôm gối, nhớ chồng, trần trọc chờ sáng. Tôi lôi cái áo cũ bạc màu của chồng ra áp vào mặt, nỗi nhớ càng nôn nao, da diết hơn. Khốn khổ nhất là mấy ngày áp kỳ kiêng kỵ sử dụng xô màn của đàn bà. Hai bầu vú tôi cứng nhưng nhức. Nhũ hoa sần lại. Má đỏ hồng tươi tắn. Mắt long lanh... Lúc nào cũng chỉ mong chồng về.

Con gái chưa biết hơi trai thì tò mò, dụt dè; nhưng đã phải hơi trai rồi thì nghiệm. Đêm đêm, tôi nằm tưởng tượng ra đủ điều, vò gối áp áo vào mặt tìm hơi chồng. Không chịu nổi lại đổ lúa vào xay, xay đến sáng, hoặc múc nước giếng khơi đổ ào ào tắm cho lửa lòng dịu đi, hoặc sang ngủ chung giường tìm hơi mẹ chồng.

Mẹ chồng tôi biết. Bà đã trải qua những năm tháng chờ chồng nên hiểu lòng con dâu. Mẹ chồng tôi lặng lẽ lục tìm trong hòm lấy quần lót cũ của con trai bỏ vào chõ đất rang, tay khoả miệng lâm bầm. Bà làm theo cách riêng nhuộm màu sắc dân gian giúp con dâu vững lòng lúc con trai mình đi xa.

Làng Yên Hạ của chồng tôi có hai bên tắm. Bên tắm đàn bà phía đầu nguồn, bên tắm đàn ông phía hạ nguồn, cách nhau vài trăm bước. Bọn con gái cứ để nguyên áo quần dài, lội dò dẫm ra xa bờ, nước đến đâu vén áo đến đó; nước dâng qua bầu ngực thì đội áo lên đầu hoặc cởi ra vo viên ném vèo vào triền sông. Tôi đã gặp chuyện ầm ĩ ở bên tắm này. Bắt đầu từ lúc ông xã đội trường và hai dân quân bắt chợt nhìn xuống bên thấy đầu tóc con gái loã xoã, vai trần nhô lên tụt xuống. Lại tiếng quấy nước um ùm và cái đầu đàn ông. Cứ ngỡ Thuồng Luồng quần nhau với người. Té ra là anh Tào với tôi dưới bên nước. Ông xã đội rất ghét những thằng đào ngũ, hoặc chân thọt, mắt chột, tay khoèo, thấp bé nhẹ cân...không phải ra trận, ở nhà hay chim chuột vợ lính khi họ đang nơi hòn tên mũi

đạn. Vợ ông chửi hoang với thằng công nhân lái xà lan. Ông ta căm lắm, chuyên rình bắt gái làng ra bên nói chuyện với thợ thuyền sông nước. Tôi kêu oan:

- Tôi tắm, không may bị chuột rút...

Anh Tào lúng túng, sợ sệt:

- Tôi đánh xe trâu đến đây. Bỗng nghe tiếng người chết đuối kêu cứu...

Ông xã đội nhếch mép, khinh khỉnh:

- Đã phạm tội tự thương, đào ngũ làm mất thành tích năm năm liền “Thóc không thiếu một cân, quân không thiếu một người” của xã nhà; lại vi phạm chính sách hậu phương quân đội, làm người lính ở chiến trường không yên tâm chiến đấu. Còn bịa cả chuyện con Thuồng Luồng. Từ xưa đến nay, ta chỉ nghe chuyện Thuồng Luồng cứu người chứ chưa bao giờ nghe chuyện người cứu Thuồng Luồng. Ta đồ rằng: Thuồng Luồng là đứa con gái nần nần này ở dưới nước mày mới nhảy xuống...

Dân quân dẫn anh Tào và “con Thuồng Luồng” là tôi về trụ sở uỷ ban xã lập biên bản. Anh Tào vẫn cởi trần, chỉ mặc quần đùi thập thển đi sau. “Con Thuồng Luồng” mặc quần lụa đen ướt dính bết vào đùi, không được mặc áo, trên mình chỉ độc cái xu chiêng ướt sũng nước. Vai “con Thuồng Luồng” trần rờ rở dưới trăng. Đang đi, bỗng dừng ông xã đội cho “con Thuồng Luồng” đứng lại mặc áo, rồi thả cho về. Ông bảo: “Nè cái thằng lính đang sống chết ở chiến trường đánh nhau với Mỹ - Ngụy, ta tha.” Tôi đi một đoạn còn nghe ông rửa sau lưng: “Rạc rài. Giống cái là giống bạc tình.”

“Giống cái là giống bạc tình?”. Tôi đã nhìn thấy bờ tre nhà mình: bầu ngựa đực bụng bé treo lên lưng bầu ngựa cái bụng to. Bầu ngựa đực *lẹo* xong, mệ quá gác càng, vừa rời lưng bầu ngựa cái, liền nằm ịch ra. Nó bị ngay đôi kiếm nhiều răng cưa của bầu ngựa cái bô vào bụng và móc ra từng miếng thịt trắng đến tận khi sồi ruột mới thôi. Người ta bảo, loài bò cạp cũng thế. Chúng nó âu yếm, *lẹo* nhau xong, con đực bao giờ cũng mệ hơn vì bị rút hết sinh khí. Con cái liền quay lại ăn thịt luôn bạn tình.

Tôi chưa nhìn thấy bò cạp cái ăn thịt bò cạp đực bao giờ. Chỉ thấy rắn nước ở đầm Vạc. Khi con cái lột xác, con đực luôn phục ở bên bảo vệ và đi kiếm mồi về nuôi. Lúc con đực lột xác còn bầy dầy, thì con cái dẫn con đực khác về tổ. Chúng làm tình với nhau trước mũi con rắn vừa lột xác. Và chén luôn bạn tình cũ đang bầy bót, không còn khả năng tự vệ.

Tôi là đàn bà, là giống cái. Người ta cũng coi tôi là giống bạc tình a?

6.

Chiến tranh kết thúc, chồng tôi về. Nguyên vẹn, thân thể không sứt sùi tí nào. Mừng ơi là mừng. Mẹ con, anh em, vợ chồng gặp nhau mừng mừng tủi tủi bao nhiêu thì anh Lãng hậm hực bấy nhiêu. Không biết bằng cách nào, anh Lãng biết người ta ồn vợ mình trăng gió. Buổi tối, mọi người đến chơi về hết, nhà tôi lẽ ra vui như tết thì lại buồn hơn đám ma. Mẹ chồng bảo:

- Bu không giữ được danh tiếng vợ anh.

Anh đay nghiến:

- Tôi bao nhiêu năm, bom đạn không chết lại chết vì điều tiếng thiên hạ đấy.

Đến lượt tôi, giọng sẽ sàng, nhưng hơi lạnh:

- Em là vợ anh. Chỉ anh mới biết em chung thủy hay là không.

Anh Lãng mặt nghệt ra. Rõ ràng anh không ngờ tôi nói thế. Anh chưa biết sẽ định liệu số phận cuộc hôn nhân thời chiến rất mong manh của mình ra sao. Tin vợ hay không là một quyết định không dễ đối với người lính đã nhiều năm xa nhà...

Đêm ấy, cả làng Yên Hạ không ngủ. Trăng sáng lắm. Gió núi thổi về mát rười rượi. Bọn choai choai rủ nhau đi hóng trăng dọc đường làng. Ngoài sông Hoàng Long, đèn sáng đỏ, tiếng gõ các... các... vào mạn thuyền thúng đánh cá đêm vọng về. Đêm chồng vợ, chúng tôi quấn vào nhau như đôi thòng luồng quấn nhau trong hang nước.

Sáng hôm sau.

Mẹ chồng tôi dậy thật sớm, ngồi ở thềm hè chải tóc, chốc chốc ngóng vào cửa buồng con dâu. Anh Lãng bước ra, se sẽ ngồi bên mẹ:

- Hôm qua, con không kìm lòng thì gây án mạng với thằng Tào đào ngũ rồi, bu ạ. May nhà con nhẫn nhịn. Suýt nữa tan đàn sẻ nghé.

- Anh nói thế nghĩa là làm sao?

- Bu không nhớ a? Ngày trước, con gàn gửi nhà con chỉ một đêm rồi đi vào Nam đánh giặc. Cái đêm tân hôn ấy, nhà con đúng kỳ kinh nguyệt. Vợ chồng con chỉ nằm ôm nhau, rồi khóc...

- Anh nói thế nghĩa là đến đêm qua, vợ anh vẫn còn trinh nguyên?

- Vâng! Vẫn là con gái. Vợ con thì con biết chứ.

Mẹ chồng tôi sững sờ, chẳng nói thêm được câu gì. Bà không ngờ con trai và con dâu ở hoàn cảnh oái oăm ấy. Tôi nằm ì trong buồng lúc đó mới ra. Hai tay vắn tóc. Mắt ngời ngời hạnh phúc. Tôi dụi dè ngồi bên mẹ chồng. Lúc đó, bà lại lên tiếng:

- Bu cũng không muốn tin. Nhưng chuyện con đạo ấy thì tình ngay lý gian. Con bỏ qua đừng giận bu, nhá.

- Con không giận ai cả. Con không sợ gì sất. Con chỉ sợ anh Lãng đi đánh giặc không về. Con vừa mất chồng lại chẳng có người minh oan cho con.

7.

Tôi sinh nở lần thứ ba, thứ tư vẫn ra cục thịt đỏ hon hồng. Mẹ chồng tôi đau buồn, và sợ hãi quá, suốt ngày niệm Phật và đi chùa. Phật vẫn cứ ở đâu đó chưa hiện về phù hộ chúng tôi. Người ta bảo: *Trăm cái phúc nhà vợ không bằng cái nợ nhà chồng*. Đòi đòi gia đình chồng tôi ở hiền, nhưng tôi phải gánh nợ. Vậy cái nợ này ở đâu giáng xuống?

Tôi sinh nở lần thứ năm lại là một bọc có nhiều cục thịt đỏ, như thòng luồng để bọc trứng non. **Chúng Nó** không phải kiếp người, cũng chẳng phải kiếp ngợm. Nhưng là các hình hài tôi mang nặng, tôi dứt ruột đẻ ra. Đến lúc này, dân làng có người ghê lạnh, xa lánh tôi. Tôi mụ mị dở tỉnh dở điên.

Chồng tôi kể lại: Có lần tôi bỏ nhà đi lang thang ra bờ sông Hoàng Long. Rồi nhảy xuống bên nước vớt những đám lục bình hoa tím nổi nênh trôi. Vớt đặt lên bờ rồi lại vớt, chẳng biết để làm gì... Tôi cũng chợt nhớ lần đi ra gò Mã Giáng. Gò vắng lạnh. Dừa đại viền quanh tốt bời bời. Chó hoang chạy lông nhông kiếm ăn, cắn oăng oăng. Mèo đại mắt xanh lét, lông xơ xác, gừ gừ. Tôi đến góc gò phía Bắc, nơi chôn trẻ con yếu mệnh. Những nắm đất sè sè, nhỏ nhoi. Chẳng biết nắm mộ nào có liễn sành màu da lươn.

Tôi ngẩn ngơ đến văn chiêu.

8.

Đêm nước ròng.

Vợ chồng tôi ra vó bè kéo tôm. Đèn ló sáng lấp loáng. Mắt tôm bắt đèn ánh lên các chấm li ti đỏ đòng đòng. Kéo một lúc được lưng lưng giỏ. Mệt, tôi để cho chồng kéo rồi xách chiếu manh vào lều cỏ. Anh Lãng làm cái lều dưới chân gò Thòng Luồng để coi vó. Lúc mệt hoặc tôm cá không đi thì gác vó, lên lều đánh một giấc đến tận rạng đông, nghe tiếng lão pháo của người đi chợ sớm mới dậy. Chẳng biết từ bao giờ, người đi chợ,

đi kéo vó, mò tôm... qua đây, ai cũng nhón một hòn đất bỏ lên gò. Bao nhiêu đời rồi, gò cứ rộng ra và cao lên như quả đồi con.

Gió nồm hiu hiu. Bốn gong vó thỉnh thoảng thả chộp... chộp... xuống bến. Mắt tôi díp lại, mơ màng... Nửa đêm về sáng, tôi giật mình bởi tiếng đàn bà gọi:

- *Đò ơi...ơi! Cho mẹ con tôi sang sông vớ...i.*

Tiếng gọi đò rõ mồn một. Rồi lại tiếng kêu:

- *Trả con cho tôi. Trả con cho tôi đã... ày...*

Tiếng gọi, tiếng hời vọng vào đêm khuya vắng lặng. Bỗng dung, một người đàn bà bước đi nhẹ như gió thoảng từ đỉnh gò xuống.

- Người ta bắt con tôi đem trôi sông. Làm ơn cứu con tôi với.

Tôi nhận ra người quen:

- Chị Sao này mê rồi. Chưa bao giờ chị có con. Tỉnh lại đi.

- Các con tôi đang trôi dưới bến nước kia. Làm ơn vớt chúng nó lên với.

Tôi nhìn xuống bến. Một màu trắng bàng bạc. Sương giăng mờ ảo. Tôi bàng hoàng không tin ở mắt mình: Anh Tào đào ngũ! Thật rồi, anh Tào đang đặt những hải nhĩ đỏ hồng lên mấy cái bè chuối và dùng tay đẩy ra xa bờ. Các bè chuối quay tròn, nhả nha trôi... Rồi chị Sao nhảy ùm xuống nước, chìm ngim. Khi các vòng sóng lặng, bắt chợt Thuồng Luồng nhô lên, tóc dài đen, vai vú con gái, nhưng mình rắn. Nó đột ngột quẫy lộn đầu xuống, hai bàn chân nhái có màng gợn khỏi mặt nước. Lại ngoi lên. Con Thuồng Luồng bơi, đẩy bè chuối vào bờ...

Hoảng quá, tôi căng mắt nhìn, không thấy anh Tào nữa. Mấy cái bè chuối cũng biến mất. Chỉ thấy đàn vịt trời lông trắng bay vọt lên, kêu vẳng mặt sông.

- Sao ơi! Sao ơi! - Anh Lãng vỗ bồm bộp vào vai tôi. - Hết cả hồn. Em mơ à?

Mặt mũi toát mồ hôi. Tôi nhìn xuống bến nước. Vó bè nằm im đổ bóng bốn gong xuống sông. Trăng sáng vẫn bàng bạc.

- Rõ ràng chị Sao gọi đò, rồi nhảy xuống sông biến thành con Thuồng Luồng.

- Thần hồn nát thần tính, điên à? Em là Sao, là vợ anh chứ còn chị Sao nào nữa. Thôi, nửa đêm về sáng rồi, xuống kéo vó với anh.

Tôi ngòì thừ ra, không biết đâu là thực đâu là mơ. Vợ chồng tôi kéo vó đến tận sáng chẳng được con tôm nào. Chỉ toàn củi mục với rêu rác.

Tôi đi chợ bán tôm, nửa đường gặp anh Tào đánh xe trâu chở chũm đất và liễn sành màu da lươn.

- Khiếp quá! Từ mai, anh đừng chở thuê những thứ này nữa.

- Thì thôi vậy. Vài năm nay người ta dùng liễn sành nhiều quá, Sao ạ.

Tôi kể chuyện giấc mơ, rồi bảo:

- Anh Tào còn nhớ dạo đi điền dã, anh chôn cái nộm rơm ở gò Thuồng Luồng không? Em với anh chuyện cũ qua lâu rồi...

Anh Tào cười giả lả, cắt lời tôi:

- Anh nhớ ra rồi. Đây là chuyện tầm phào láo toét. Nhưng chuyện này là có thật này:

Cô Sao không biết là: Ngày xưa, quân Chiêm Thành thường đi biển ra cướp phá nước Đại Việt ta. Thời Trần Nghệ Tông, có một cánh thủy chiến Chiêm Thành đi theo cửa biển vào sông Hoàng Long. Chúng đi đến đâu là đầu rơi máu chảy, lửa cháy ngút trời, nhưng đến địa phận làng ta thì tịnh như không. Khi thượng tướng Trần Khát Chân đại thắng Chế Bồng Nga thì quân Chiêm Thành rút chạy. Cánh thủy chiến này cũng giống buồm chuồn ra biển. Lúc chúng đến làng ta thế nào, lúc đi cũng vậy. Làng ta bình yên

trong chiến tranh. Nhưng ba tháng sau xảy ra chuyện lạ: Vài chục con gái, đàn bà không chồng mà chửa. Chẳng binh đao mà làng loạn. Làng đau thương còn hơn làng khác bị nạn “nước lửa và ống đồng” tàn phá. Lệ làng rất hà khắc. Vài chục người đàn bà ấy bị gọt trọc đầu bôi vôi, rồi đóng bè chuối đem ra bến nước trôi sông. Có điều lạ: Buổi sáng thả trôi về phía biển thì đến la lá tối lại thấy các bè chuối đậu ở bến nước. Hoá ra, theo nước thủy triều lên, tôm, cá, cua, rấn nước, rùa, giải, thường luồng, ba ba,... bơi quanh đây, kéo các bè chuối trôi về bến. Cứ vậy, thả rồi lại trôi về. Làng chịu bất lực trước các loài thủy tộc và thủy triều, đành cho số đàn bà khốn khổ nạn ấy lên bờ. Đủ ngày đủ tháng, họ sinh ra những đứa bé tóc xoăn, da ngăm ngăm, mắt hoang dã, không mang huyết thống các dòng họ ở làng. Chuyện còn lạ nữa: Trong số đàn bà ấy, có một người đẻ ra cục thịt đỏ lôm, có cái miệng tròn như đồng sèng, cứ kêu: *khęc... khęc*. Người mẹ trẻ sợ quá ngất luôn. Dân làng cho là quỷ quái, lại đóng bè chuối trôi sông. Người mẹ trẻ hoá điên, luôn miệng kêu: “Trả con đây... Trả con cho tôi...” Đang đêm, tóc tai rũ rượi, chạy bịch bịch ra sông Hoàng Long, nhảy xuống nước cuống cuồng bơi, ngụp lặn vớt con mình. Khốn nạn quá! Gái đẻ ngăm nước lạnh, chết, biến thành xác con Thường Luồng trôi dạt vào bến nước. Tiền đồng, xương trâu, mo rùa, hình nộm con gái,... được chôn theo. Cái gò con Thường Luồng cũng chính là mộ người mẹ trẻ ấy. Người ta ôn: hồn người đàn bà lang thang ở hang nước, mặt sông, thấy người chết đuối là hoá thành con Thường Luồng bơi đến cứu...

Thế đêm hôm qua cô Sao có bỏ hòn đất nào lên gò không?

- Không! Anh Lãng em chắc cũng không nốt.

- Giời ạ! Thảo nào giỏ tôm của vợ chồng Sao chẳng đầy thêm là phải. Nhặt ngay một hòn đất chạy đến đó mà thả. Đoảng quá.

9.

Vợ chồng tôi dắt díu nhau đi bộ mười hai cây số xuống bệnh viện thị xã khám. Thầy thuốc bảo: Anh chị sinh lý bình thường, sức khoẻ tốt... Hiện thời chưa tìm ra nguyên nhân. Chúng tôi giới thiệu lên một Quân y viện ở Hà Nội, nhưng tốn kém và xa lắm, anh chị đi được không? Đi chứ. Trường Sơn, Tây Nguyên, Nam Bộ đi được thì Hà Nội sao lại không. Anh Lãng bảo tôi về bán con bò. Mẹ anh cho đôi khuyên tai. Mẹ tôi cho tạ thóc. Em gái anh lấy chồng ở làng bên cho đôi lợn giống. Đôi khuyên tai giữ lại còn bán sạch lấy tiền chữa bệnh. Người còn là của còn.

Chúng tôi được khám, làm hơn một chục xét nghiệm. Ông bác sỹ quân y kết luận: Sức khoẻ tốt. Sinh lý bình thường... Ông bảo tôi ra ngoài chờ, ông có chuyện nói riêng với chồng tôi. Hoá ra, ông dẫn chồng tôi đến một phòng trắng lạnh lưu giữ vài trăm cái bình thủy tinh đựng các quái thai và xác hài nhi dị dạng để nghiên cứu. Ông cho xem ảnh, giảng giải và chỉ vào một cái bình, bảo: Đây là trường hợp cha bị nhiễm chất độc màu da cam vẫn đẻ con lành lặn, bình thường; nhưng đến khi đứa con gái lấy chồng thì lại sinh ra một chùm cục thịt như chùm vải chín đỏ. Cái hậu quả này nặng nề lắm, chẳng bao giờ mới hết. Ông căn dặn, an ủi, động viên đến khi chồng tôi hoa mắt, ù tai và không chịu được mùi phước môn, hai người mới ra.

Về nhà, chồng tôi nằm lì ba ngày không dậy. Ngày thứ tư, anh gọi tôi vào. Anh già thêm đến chục tuổi. Thương vô cùng. Tôi nắm gối đầu tay chồng, anh nói:

- Bây giờ, anh không giấu em nữa. Bác sỹ bảo anh bị nhiễm chất độc màu da cam. Chừa để trăm lần thì cũng trăm lần quái thai, dị dạng.

Anh tưởng tôi sẽ bàng hoàng đau đớn, vật vã. Nhưng mắt tôi ráo hoảnh. Còn nước mắt đâu nữa mà khóc. Dù anh bị nhiễm chất độc màu da cam hay tôi đẻ quái thai bẩm sinh thì nỗi đau nào cũng như nhau cả thôi.

- Nhiễm chất độc da cam lúc nào? Anh phải biết chứ!

- Lúc đó làm sao biết được. Nghe ông bác sỹ giải thích, rồi mấy ngày nằm nhớ lại: Có lẽ do hành quân qua những cánh rừng trụi lá. Bọn anh uống nước suối ở đó lúc khát, còn múc đầy bi đông mang theo. Lại có lần, đơn vị đóng quân trong rừng già, thấy những chiếc máy bay Mỹ bay rất chậm phun ra chất gì đó như sương mù trắng đục. Vài ngày, lá ngả màu đồng loạt, gió rất nhẹ lá cũng rụng lả tả. Cây trụi lá chỉ còn trơ thân cành. Cả cánh rừng một màu chết chóc. Đi đường thỉnh thoảng thấy những vỏ thùng sắt hoặc thùng nhựa, có đai xung quanh nằm lẫn lóc trong rừng. Có đứa ở tiểu đội ước ao mang về quê làm thùng đựng nước ăn cho mẹ. Thì ra là thùng đựng chất diệt cỏ máy bay Mỹ ném xuống mà đến bây giờ có người còn không hề biết.

Tôi vui đầu vào ngực chồng. Chưa bao giờ tôi thương anh như lúc này. Nhưng quả thật trong lòng rất đau đớn, chán chường.

10.

Chồng tôi nhận được thư anh Hà Văn Nênh, đồng đội cũ báo tin vợ mới đẻ con trai. Chồng tôi bảo chọn chục trứng gà, năm ống gạo nếp đi thăm.

Nhà sàn chon von một mình trên quả đồi nhỏ thấp tè. Cửa man khép hờ, trẻ con oe oe khóc. Tã lót phơi trắng bờ rào. Dưới gầm sàn, có con bé cởi chuồng, đầu tròn ủng không sợi tóc, không có tay, hàm hô răng lợi nhe như khi. Tôi nem nếp sát hông chồng, sợ nó cắn. Lại thấy con trần hai đầu nằm cuộn như khoanh chảo bên chân cột nhà...

Chồng tôi và anh Hà Văn Nênh ngỡ ngàng một lát rồi nhận ra nhau. Anh Nênh gọi vợ bé con ra chào khách quý. Tôi đón thẳng bé, khen vợ anh Nênh trẻ. Anh bảo: Con vợ trước đẻ ba lần đều quái thai, dị dạng; sợ quá nó bỏ tôi, bỏ cả cái đứa không thành người đang ngồi ở gầm sàn kia đi rồi. Đây là cô vợ mới.

Chuyện đang say, bỗng dung chồng tôi tái mét mặt. Anh kéo anh Nênh, chỉ mấy thùng đựng nước ăn:

- Mày lấy ở đâu?

- Giải phóng xong, đi quy tập mộ liệt sỹ em nhặt được ở rừng. Lúc ra quân, quảng nhờ lên xe tải đơn vị về Bắc. Tiện thể rủ mấy thằng lính “rửa tay gác kiếm” cùng đọt về nhà chơi, nhờ chúng nó gửi luôn về. Anh chị công được, lấy một cái về nhà mà đựng nước ăn.

Chồng tôi kêu giời kêu đất. Điếc không sợ súng, bạn anh mang cái chết về nhà. Đây là những thùng đựng thuốc diệt cỏ, thuốc phát quang. Con bé dị dạng kia là hậu quả chất độc màu da cam nhiễm người cha hay từ những thùng này? Bây giờ mặt anh Nênh dúm dỏ lại, sợ hãi thực sự.

11.

Từ hôm ở nhà anh Hà Văn Nênh về, nói chuyện với mẹ, chồng tôi thường khen bạn mình tốt số gặp may. Sau nhiều ngày đắn đo, anh quyết định nói với tôi rằng anh muốn “giải phóng” cho tôi. Anh mong tôi tìm hạnh phúc mới và để những đứa con lành lặn. Tôi ra đi như con thuyền rời bến cũ, có phúc sẽ có phần, biết đâu gặp bến mới thì cấm sào đậu. Cho là rõ đá cạ lại, tôi cũng có chốn ấm mà nương thân... Quả thật, có lúc tôi nghĩ đến điều này. Nhưng khi đó, tôi choáng váng, cảm thấy bị bỏ rơi. Tôi lại hiểu: thấy vợ hai anh Hà Văn Nênh sinh đẻ mẹ tròn con vuông nên anh đang hi vọng vào cuộc hôn nhân mới. Tôi tủi thân. Anh không biết rằng tôi đã tắt kinh hơn một năm. Tắt kinh vì

sợ hãi, vì sức lực kiệt quệ. Những lần phơi xô màn trắng dây phơi chỉ để nhắc mình không phải đàn ông, mà là đàn bà đang độ tuổi ba mươi; để chồng tôi đã chán chường rồi đừng ê chề thêm. Tôi giận anh vô cùng.

Một hôm, anh Lãng đi vắng, mẹ chồng tôi gạn hỏi:

- Từ hôm vợ chồng đi thăm bạn về, con tính sao?

- Chẳng tính sao.

Tôi giận, nói nhát gừng, chông lỏn, dù là biết vô lễ. Nhưng bà vẫn nhẫn nhịn:

- Sao ơi! Không phải mẹ bảo thằng Lãng bỏ con lấy vợ mới đâu. Mẹ nghĩ kỹ rồi: Con thương con, thương thằng Lãng, con thương dòng họ nhà chồng thì con...

- Thì con bỏ anh Lãng chứ gì? - Tôi khóc bù lu bù loa. Bao nhiêu đau khổ, giận dỗi kìm nén bùng lên. - Thôi mẹ chồng ơi, xin mẹ chồng đừng nói nữa. Mẹ chồng có chắc chồng con cưới vợ mới sẽ đẻ ra đứa con bụ bẫm lành lặn như vợ hai anh Nênh không?

Bất ngờ, mẹ chồng tôi quỳ hẳn trước mặt con dâu:

- Bu lạy con. Bu lạy con... Con ơi! Con nghĩ được vậy là cả nhà ta ơn con trời biển. Nhưng con chưa hiểu hết ý bu. Con cũng cần có đứa con do mình dứt ruột đẻ ra. Nhà ta không thể bắt con làm người ở con hầu trong nhà suốt đời được. Tội lắm.

- Thôi, bu không phải nói nữa! Con sẽ làm ngay... Con làm ngay theo ý chồng con và bu...

Lúc đó, không một lời nói chân tình nào lọt tai tôi cả. Và tôi âm thầm chuẩn bị một kế hoạch của riêng mình...

12.

Tôi li hôn như chạy trốn khỏi chồng. Mẹ tôi buồn, thương con gái chỉ thầm thĩ khóc. Khi mọi việc đã như ý định, lại thấy mình là con ngốc. Nửa năm rồi, tôi cố quên đi đoạn đời đau khổ đã trải qua, nhưng chẳng thể nào quên được. Càng cố quên, các hình ảnh, kỷ niệm xưa cũ càng hiện về: Những đêm vò võ chờ chồng đi xa. Mẹ chồng con dâu chấy rận cho nhau như ruột thịt. Mùi mồ hôi chua chua trên áo và khuôn mặt sạm nắng của chồng. Đêm vợ chồng đi cất vó tôm. Năm lần sinh đẻ không ra hình người. Mụ mị cứ nghĩ mình là con Thuồng Luồng... Tất cả đều như vừa mới hôm qua.

Tôi thường ra bờ sông nhìn về phía nhà chồng cũ, khói chiều đang bay trên mái dạ. Tôi đoán, con bạn tôi hôm nay cho anh ăn cái gì? Đêm qua, nằm bên vợ mới anh có chợt nhớ tôi không? Người ta bảo: đàn bà đã trao thân cho người đàn ông nào là suốt đời sống chết với người đó. Sao tôi không sống chết với chồng tôi?

Tôi đã biết mình khổ vì đâu. Nhưng cái bùa anh Tào yểm ngày xưa vẫn ám ảnh không dứt. Tôi sang sông, vác cuốc xẻng đến gò Thuồng Luồng đào. Tôi quyết phá tan cái bùa nộm rom hồn con Thuồng Luồng cốt con gái để lòng tôi thanh thản. Tôi đào cuốc như con dờ hơi.

Trời xui đất khiến anh Tào đánh xe trâu đi qua đúng lúc tôi lòi lên một bộ xương, chẳng biết xương gì. Tôi khóc hu hu.

- Tôi biến thành con Thuồng Luồng rồi! Anh Tào ơi...ời!

- Em dại dột quá, Sao ạ. Ai lại tin lời nói vu vơ của anh cái thời nông nổi ấy.

- Thế thì... bộ xương... nào... đây?

- Có dễ xương... con Thuồng Luồng.

Tôi sây sẩm mặt mày:

- Tôi với anh duyên phận đâu vào đấy rồi. Sao anh cứ ám tôi mãi thế?

Vẫn chân thọt chân lành tập tễnh, nhìn anh Tào vừa giận vừa thương. Không đáp lại lời tôi trách móc, anh ngần ngừ một lát rồi nói:

- Sao này. Vợ mới của anh Lãng vừa sảo non ra một bọc, bà đỡ đếm được mười một cục thịt đỏ lôm. Cứ như Thuồng Luồng đẻ trứng ấy. Sao ả...

Tôi rùng mình. Hai tai ong ong như có ngàn vạn tiếng chuông dồn dập dội vào. Anh Lãng và tôi, không biết ai khổ hơn ai?

13.

Tôi lại sang sông.

Con bạn tôi yếu đuối quá, không gánh nổi “cái nợ” nhà chồng. Cô ấy đã bỏ anh Lãng đi thật rồi. Anh Lãng đang âm thầm, lạnh tanh chịu đựng. Mẹ anh ốm rất nặng, có lẽ không qua khỏi. Bà và anh Lãng đang cần tôi. Thực ra, lúc này chúng tôi rất cần nhau. Đã đến nước này thì... tôi phải gắng qua nốt bên nước thứ mười ba thôi.

Tôi chọn lúc la lá tối sang sông. Đò đi chuyến cuối ngày. Sương mù đã bay dày trên mặt nước. Một cái thuyền buôn đồ lửa nấu ăn tối, đậu dềnh dàng sát bờ. Tôi nhận ra rất nhiều chĩa đất nung và liễn sành màu da lươn xếp đầy khoang thuyền buôn. Tôi bủn rùn chân tay. Khiếp quá! Mấy năm nay người ta dùng những thứ ấy nhiều quá. Ra đến giữa sông, đò chạm phải những cái bè chuối. Cô lái đò bảo: “Chị chịu khó ngồi, em chớ! Từ chiều đến giờ, bè chuối ở đâu đó trôi về bên đông lắm.” Tôi nghi có thuồng luồng, ba ba, rùa, giải bơi theo đây; liền lấy sào khua dưới nước thì không thấy vướng. Đò cố lách bè chuối lướt nhẹ. Vào gần bến, không tài nào đi được nữa. Bè chuối san sát chặn đàng trước đàng sau, vây chung quanh. Cô lái đò bỏ chèo, lấy sào đẩy bè chuối này ra, bè khác lại trôi áp vào: “Không cập bến này được đâu! Quay lại thôi. Hay là cập bến khác, chị nhé.” “Cô gái ơi! Bến này đã chót sang thì sang đến cùng.” Tôi cúi thò tay đẩy các bè chuối ra. Bè tản dần xa. Đò cập bến. Thật lạ kỳ! Tôi không cất nghĩa được chuyện gì vừa xảy ra.

Lần sang sông này vất vả quá. Tôi lên hẳn bờ, không thấy cái bè chuối nào dưới sông nữa. Đò và cô lái đã chui vào mù sương bên nước.

Trên thuyền buôn chớ chĩa đất nung và liễn sành màu da lươn, lửa vẫn lập lòe sáng đỏ.

Trại sáng tác Đại Lải, tháng 8.2004
S.N.M

Nhà văn Sương Nguyệt Minh

Tên thật: Nguyễn Ngọc Sơn

Sinh ngày 15 tháng 9 năm 1958

Quê quán: Làng Côi trì, xã Yên Mỹ, huyện Yên Mô, tỉnh Ninh Bình, Việt Nam

Cấp bậc: Đại tá.

Nhà văn, nhà báo.

Nơi từng công tác: Ban Sáng tác - Tạp chí Văn nghệ Quân đội - số 4. Lý Nam Đế.
Hà Nội

Ông đã từng là người lính chiến đấu ở Mặt trận biên giới Tây Nam, là một trong những Quân tình nguyện giúp nhân dân Campuchia thoát khỏi họa diệt chủng của bọn Pôn Pốt vào tháng 1.1979.

Công tác một thời gian dài ở Học viện Quân y; sau đó, ông chuyển về làm biên tập viên, Cán bộ sáng tác Tạp chí Văn Nghệ Quân Đội.

Ông đã tốt nghiệp: - Trường Sĩ quan Lục quân 2

- Học viện Chính trị - Quân sự.

- Khoa Ngữ Văn - Trường Đại học Tổng hợp Hà Nội.

*** TÁC PHẨM CHÍNH ĐÃ XUẤT BẢN:**

1. Đêm làng Trọng Nhân (tập truyện ngắn, NXB Quân đội nhân dân, năm 1998)
2. Người ở bên sông Châu (tập truyện ngắn, NXB Hội Nhà văn, năm 2001, tái bản Nhà XB Phụ Nữ, năm 2016)
3. Trong cơn đại hồng thủy (tập bút ký, NXB Quân đội nhân dân, năm 2002)
4. Đi qua đồng chiêm (tập truyện ngắn, NXB Thanh niên, năm 2005)
5. Mười ba bên nước (tập truyện ngắn, NXB Thanh niên, năm 2005, tái bản năm 2007)
6. Truyện ngắn Sương Nguyệt Minh (tập truyện ngắn, NXB Công an nhân dân, năm 2006)
7. Chợ tình (tập truyện ngắn, NXB Hội Nhà văn, năm 2007)
8. Dị Hương (tập truyện ngắn, NXB Hội Nhà văn, năm 2009, tái bản năm 2011)
9. Đêm Thánh vô cùng (tập truyện ngắn chọn lọc, NXB Hội Nhà văn, năm 2011)
10. Đàn ông chọn khe ngực sâu? (tập tản văn, NXB Văn học, năm 2013; NXB Thanh Niên năm 2020)
11. Miền hoang (tiểu thuyết, NXB Trẻ, 2014)
12. Trường Sa - kỳ vĩ và gian lao. (Tập bút ký, NXB Lao Động, năm 2017)
13. Đàn bà... trong con mắt đàn ông. (Tập tản văn, NXB Thanh Niên, năm 2019)
14. Khi đại dịch thế kỷ Covid-19 đi qua (Tập bút ký-Bình luận, NXB Văn học, 2021)

*** Giải thưởng văn chương:**

- Giải Tư cuộc thi truyện ngắn Tạp chí Văn Nghệ Quân đội, năm 1996.
- Giải Nhất cuộc thi Truyện ngắn, bút ký mang tên CÂY BÚT VÀNG của Văn hóa văn nghệ Công an, năm 1998 -2001.
- Giải Ba cuộc thi Truyện ngắn Báo Văn nghệ, năm 2002 - 2004.
- Giải Ba cuộc thi Bút ký của Đài tiếng nói Việt Nam, năm 2005.
- Giải Nhì cuộc thi Bút ký Báo Giáo dục & Thời đại, năm 2004.
- Giải Ba cuộc thi Văn học của Nhà Xuất Bản Thanh Niên, năm 2004.
- Giải Nhì cuộc thi Truyện ngắn viết về học sinh - sinh viên của Nhà Xuất Bản Giáo dục, năm 2004-2005.
- Giải nhì cuộc thi Bút ký Tạp chí Văn nghệ quân đội và Biên phòng, năm 2004.
- Giải C tập Bút ký TRONG CƠN ĐẠI HỒNG THỦY - Giải thưởng 5 năm (1999-2004) của Bộ Quốc Phòng.
- Giải nhì Cuộc thi truyện ngắn của Công an thành phố Hà Nội.

- GIẢI THƯỞNG VĂN HỌC của Hội Nhà Văn Việt Nam năm 2010 cho tập truyện ngắn DỊ HƯỚNG.

- Giải thưởng Sách Hay năm 2015 của Viện IRED và Quỹ Văn hóa Phan Châu Trinh cho tập tiểu thuyết Miền Hoang.

- Giải B Văn học - Nghệ thuật đề tài Hải Quân năm 2015 cho tập bút ký Trường Sa kì vĩ và gian lao.

- Giải B Văn học - Nghệ thuật 5 năm (2014 – 2019) của Bộ Quốc Phòng cho tập bút ký Trường Sa kì vĩ và gian lao.

- Giải Tôn vinh của Giải thưởng viết về Biên giới, Biên đảo của Hội Nhà Văn Việt Nam, năm 2020.

Và nhiều giải thưởng phóng sự, kịch bản phim tài liệu, báo chí khác...

*** Quan niệm về nghề văn:**

Xét đến cùng, văn chương là thân phận con người.

ТРИНАДЦАТЬ ПРИЧАЛОВ МОЕЙ ЖИЗНИ

Шьонг Нгуен Минь

1.

Я нашла новую жену для своего мужа.

Прежде такого странного случая ни разу не было в деревне Иенха¹. Невестой моего мужа стала моя лучшая подруга, засидевшаяся в девках. Ей был нужен муж, страсть как ей хотелось иметь законнорожденного ребенка. Я стала для них свахой, вместе с друзьями и родственниками жениха ходила на смотрины, устраивала сватовство и ввела в дом невесту.

Когда играли свадьбу, то было и весело, и грустно, а еще чувствовалась неловкость ситуации. Как только новая жена вошла в спальню, я, стиснув зубы, выбежала вон из дома через заднюю дверь, что вела в сад. Прижав к груди мешок с пожитками, я бежала, заливаясь слезами, в тот момент я ничего не соображала, ноги сами несли меня к пристани, где я кликнула лодочника и вернулась в отчий дом.

¹ Иенха – в названии этой деревни заложено слово «тихий», «спокойный».

Пословица гласит: женщина проходит за свою жизнь через двенадцать причалов. Мне повезло меньше, чем другим женщинам. В моей жизни оказалось тринадцать пристаней.

2.

Первый раз я рожала днем.

По лунному календарю был пятый месяц, время окончания сбора урожая, я принесла работникам обед прямо в поле. В этот момент на оставшийся несжатым рис огромной тучей налетела саранча. Все, кто работал на поле, побросали серпы и стали ловко ловить руками непрошенных гостей. Я тоже присоединилась к охоте на саранчу: топчась на торчащей из воды стерне – хлюп-хлюп², собирала в руку этих тварей. Как и следовало ожидать, у меня разболелся живот, сначала боль была едва заметной, а потом стала нестерпимой. Я тут же бросила в нон³ всю пойманную саранчу и схватилась руками за живот. Не успела дойти до края поля, как стали отходить воды, штаны оказались полностью мокрыми. Я позвала мужа. Он, отбросив в сторону сноп риса, который так и не успел связать, в панике кинулся ко мне и на руках отнес меня на невысокий пригорок рядом с полем. Свекровь, несмотря на растерянность, велела своему племяннику со всех ног бежать за бабкой-повитухой. Но было уже поздно: я разродилась прямо на краю поля, лежа на влажной земле среди только что срезанных стеблей риса и выдранной с корнем стерни.

«Ой, боже ж ты мой... ох... ах!» - завопила свекровь. Ей стало дурно, и она повалилась на разбросанные снопы риса. Я через силу смогла приподняться, чтоб посмотреть, что там у меня между ног, и тут же потеряла сознание: голова безвольно завалилась набок.

Никогда не смогу забыть крик свекрови и кусок мяса, который я произвела тогда на свет. В голосе свекрови смешались ужас и отчаяние. У меня в памяти отпечаталось, что у окровавленного куска мяса был лишь

² В момент сбора урожая рисовое поле остается залитым водой.

³ Нон – головной убор конической формы из пальмовых листьев.

круглый черный рот, он то открывался, то закрывался, так делает рыба на берегу перед смертью, хватая ртом воздух. Ко мне сбежались все, кто работал в поле, они, очищая руки и ноги от грязи, опустились на колени вокруг меня. «Дуй домой за глиняной плошкой с крышкой, положим *его* туда, отнесем на холм Мазянг и закопаем там». Я не смогла понять, кто это предложил. «Не надо... Положим *его* на плот из стеблей банана и пустим по реке». И слышались торопливые удаляющиеся шаги по рисовому жнивью, залитому водой – хлоп-хлоп...

... Я не выходила из дома. Глаза опухли от нескончаемых слез. Муж всё больше молчал. Был мрачнее тучи, но ко мне относился с вниманием и заботой, словно выхаживал малое дитя. Свекровь, глядя на меня, изнывала от горя, слезы так и катились по щекам. Она меня очень любила, мы с ней были как мать с дочерью. Я, будто незаслуженно наказанный ребенок, заикаясь от обиды, бормотала:

- Мама! И за что... мне ... всё это?

Свекровь тяжело вздохнула:

- В нашем роду все жили с миром, никому никогда не делали зла, за что же тебе посланы такие испытания?

В этот момент мой муж вошел в комнату, держа в руках чайник с отваром редких трав. От услышанных слов он содрогнулся, чайник полетел на пол – бах и разбился. Темно-желтый отвар разлился большой лужей по комнате, густой пар поднялся к потолку.

Меня мучила бессонница. Однажды глубокой ночью мне привиделся сон, в котором соседи-крестьяне в потрепанных нонах, повалившись на траву, покуривали табак в ожидании, когда *он* задохнется. Потом они положили *его* в глиняную плошку цвета угря, накрыли крышкой и отнесли на холм Мазянг, где и зарыли. В другой раз я увидела во сне, как *он* на плоту из стеблей банана проплывал мимо пристани по реке Хоанглонг. К *нему* подобралась Омутница - речное чудище в облике женщины с черными длинными

распущенными волосами, голыми бледными плечами, налитой грудью, как у кормящей матери, крепким телом, на руках и ногах между пальцами у этого существа были перепонки. Омутница стала толкать плот к берегу. Я начала биться в истерике, истошно крича: «Верни мне мое дитя. Верни сейчас же мое дитя...» Проснувшись, я увидела, что муж держит меня, крепко обхватив мое тело руками. Меня лихорадило, я была в холодном поту. Футболка мужа тоже была мокрая от пота, ему пришлось потратить много сил, чтобы удержать меня, когда я во сне металась по кровати...

3.

Я помню, это было лето года Синего Дракона⁴. У нас на равнине дожди не шли, а вот в горах лило целую неделю. И на наши края обрушилось наводнение. Потоки воды, бурля, несли всякий мусор, древесную гниль, свежие сломанные ветки... В полночь прорвало дамбу на реке Хоанглонг. Вода с ревом хлынула в деревню. Завыли собаки. Куры подняли переполох. Буйволы и коровы выбили ворота загона. Козы, охрипшие от непрерывного блеяния, пытались вырваться из хлева. Местные жители в панике бежали от наводнения, так обычно покидают мятежные земли. Я успела взобраться на баньян, росший на окраине деревни. Полночи провела на верхушке дерева, то и дело зовя на помощь маму. Боялась не столько наводнения, сколько речного чудовища, тянувшего меня в воду.

Луна тускло светила. Баньян изо всех сил пытался противостоять бушевавшему наводнению. Меня мучил голод, я была сильно измотана. Среди ночи вода подмыла корни дерева, оно рухнуло, и водный поток понес меня неизвестно куда.

Утром следующего дня, придя в себя, я увидела, что меня вынесло на холм Омутницы. У его подножия бурлила вода. А на вершине собралось полно народу: кто-то стоял, кто-то сидел. Было невозможно разобрать, кто что говорил. Пёс по кличке Вэн беспрестанно лаял, чем надоел всем вокруг.

⁴ 1964 год.

Моя мама, плача и смеясь от радости, уверяла меня: «Это Омутница вытащила тебя на пристань, а потом принесла сюда, моя дочурка!» Я от недоумения аж разинула рот...

Когда мне было шестнадцать лет, к нам в деревню на практику приехала группа студентов с преподавателем истории. Они наняли нас, детей из рыбацких семей, вести раскопки на холме Омутницы. Я познакомилась с одним из студентов, пареньком по имени Тао, он был родом из деревни Иенха. У него была приятная наружность, надо мной он частенько подтрунивал. Мы ковырялись в земле целую неделю, за это время откопали лишь ракушки, кости каких-то животных да доску от гроба. Когда мы стали бросать землю обратно в выкопанную яму, Тао кинул на дно чучело в виде соломенной куклы-девчонки. Я поинтересовалась: «Зачем ты это сделал?» «Я хочу устроить ей похороны. Тело у нее девчонки, а душа – Омутницы. Та, что меня полюбит, а потом бросит, в конце концов рехнется и станет этим самым речным чудовищем». Все другие студенты так и прыснули со смеху. Я же смутилась и не знала, как реагировать на эти слова. Позже, когда у нас начались шуры-муры, я спросила у Тао про то самое чучело, он лишь загадочно улыбнулся, но ничего не ответил.

Потом произошла еще одна скандальная история... На ночном небе светила луна. Туман низко стлался над рекой. Вода с шумом заливалась в пещеру, образовавшуюся в скалистом берегу. В этот поздний час домой возвращался промышлявший воровством парень из деревни Иенха. Ему нужно было перебраться на другую сторону реки, а все лодочники уже давно спали. Тогда он решил раздеться, укрепить на голове котомку со всем, что наворовал, и переплыть реку. Не успел он еще снять рубаху, как сквозь туман увидел выплывавшую из пещеры лодку. Она легко скользила по воде. На корме сидела девушка с небрежно накинутой на плечи кофтой. «Залезай! Я перевезу тебя!» - предложила незнакомка. Этот тип не раздумывая со всем наворованным прыгнул в челн. На середине реки, видя, что вокруг ни души,

а в лодке с ним – одна беззащитная девушка, он стал приставать к своей благодетельнице. Тогда девушка нырнула в воду. Соблазнитель успел разглядеть, что у нее выше пояса - тело человека, а ниже – хвост ящерицы, между пальцами рук и ног – перепонки, точь-в-точь как у лягушек. Он струхнул не на шутку! Ведь понял, что это – Омутница. Он еще и сообразить не успел, что ему делать, как из воды показались голова, белые плечи и груди девушки. Двумя руками она ухватилась за борт лодки и накренила ее. Вода хлынула в суденышко, и оно стало тонуть. Грабитель-совратитель пошел ко дну, вдоволь напившись речной воды. А потом как будто кто-то выбросил его на берег. Весь дрожа, он со всех ног бросился наутек. У себя за спиной услышал окрик: «Эй, ты! А вещи?» Парень обернулся. Это была все та же девушка. Но одета она была, как подобает. Ее кофта и штаны были сухими. Штанины, подвернутые до колен, обнажали белые мускулистые икры. Она протянула своему пассажиру забытую им на дне лодки котомку с награбленным добром, которая тоже оказалась совершенно сухой, а потом села на весла, и лодка исчезла в тумане. Так значит, не было никакой Омутницы?! Чужь какая-то! Той ночью этот ворюга потерял покой и на полгода помешался рассудком...

Водное чудовище и речная пристань, как что-то мифическое и загадочное, с малых лет вошли в мою жизнь.

4.

Моего мужа звали Ланг. Еще до нашего знакомства он ушел в армию. Перед тем, как направить на фронт, ему позволили съездить домой в отпуск. Тогда он еще не собирался жениться и все первые дни провел в гулянках. Только под конец отпуска, когда его мать стала проявлять настойчивость, он занялся поисками невесты, но без особого рвения. Встретил меня. В то время я горевала по погибшему на войне возлюбленному.

Наша свадебная процессия плыла на лодках по реке. Причалили к пристани, все высадились на берег и ждали, когда я сойду с кувшином воды,

чтобы обмыть ноги свекрови. Не знаю, когда появился этот обычай. Говорят, что свекровь и невестка вечно живут не в ладу друг с другом. И если невестка обмоет ноги свекрови, то тем самым расположит ее к себе. Перед тем, как навсегда выпустить меня из отчего дома, моя мать вручила мне небольшой кувшин, сделанный из высушенной тыквы-горлянки, и дала последние наставления, как подобает вести себя в доме мужа.

Обычно важные моменты в жизни человека сравнивают с речными причалами. В жизни женщины их бывает двенадцать. В то время, когда я выходила замуж, я не знала, на каком по счету причале находилась.

От пристани наша свадебная процессия двинулась дальше. И вдруг послышался крик: *«Ежели вся молодежь будет такая, как я, то мы потеряем родину!»* Все встрепенулись и стали спрашивать друг у друга, в чем дело. В том, кто кричал, я узнала Тао. На груди у него висела небольшая круглая плетенка, на которой известью было написано: «Я – дезертир» Я не могла поверить, что человек с этой плетенкой – тот самый парень, которого я любила и которого считала погибшим. Когда на севере Вьетнама началась война и небо заволокло черной пеленой от рвавшихся бомб и снарядов, школа, в которой учился Тао, закрылась, и все парни из его класса ушли на фронт. Прошла молва, что сам он год назад погиб под обстрелом. А вот теперь кто-то стал уверять, что он, испугавшись смерти на передовой, приставил к левой пятке дуло карабина СКС⁵ и ... нажал на спусковой крючок. Другие пытались его защищать, дескать, когда Тао чистил ружье, произошел самопроизвольный выстрел. Его выгнали из части, и, оказывается, вот уже несколько дней, как он вернулся в родные края. Местные власти направили его на принудительные работы – лепить кирпичи. По вечерам ополченцы конвоировали его через всю деревню, выставляя на всеобщее осуждение. И вот сейчас Тао, хромя, тащился по дороге, а за ним следовали конвоиры с направленными в его спину стволами АК-44. За ними гурьбой

⁵ КС - самозарядный карабин Симонова

бежала перемазанная детвора, горланя хором: *«Ежели вся молодежь будет такая, как я, то мы потеряем родину!»* Я шла рядом с мужем, еле скрывая смятение, охватившее мою душу.

Свадьбу сыграли накануне отъезда Ланга в воинскую часть. Уезжал он далеко, и не известно было, когда вернется. Муж хорохорился, пытаюсь не показывать печаль, которая грызла ему сердце. Простившись с каждым по очереди, он развернулся и быстро пошел со двора, словно опасаясь, что, если помедлит, то так и останется дома.

5.

Когда жена в разлуке с мужем, сотни тысяч терзаний выпадают на ее долю, то одно страдание, то другое. Бывали ужасно длинные ночи, когда я без сна металась по кровати. Лежа в одинокой постели, обнимала подушку и тосковала по мужу. До самого утра ворочалась с боку на бок. Доставала старую выцветшую рубашку мужа и утыкалась в нее лицом. От этого еще острее ощущалось щемящее чувство разлуки, еще сильнее меня изводила печаль. Самые же большие мучения начинались с приближением запретных дней, когда марля для женщины становится главным материалом. Грудь каменела и болела. Соски становились твердыми. Щеки горели огнем. В глазах появлялся нездоровый блеск... В голове вертелось лишь одно желание – чтобы сейчас же вернулся муж.

Не познавшую запаха мужчины девушку переполняют стыдливость и любопытство, а уже вкусившую аромат любви женщину раздирают нескромные желания. По ночам, распластавшись на кровати, я прижимала к себе подушку, на лицо набрасывала мужнину рубашку, наслаждаясь остатками его запаха, и всякие мысли лезли мне в голову. Когда становилось невмоготу, шла молотить рис и молотила до самого утра. Или доставала из колодца студеную воду и разом выливала на себя ведро, пытаюсь таким образом залить огонь страсти в своей душе. Или же ложилась в кровать к свекрови, надеясь в запахе ее тела уловить запах ее сына.

Свекровь все понимала. Она сама пережила годы ожидания своего мужа. Втихомолку достав из сундука старые трусы сына, она положила их в таз с водой и пропарила на огне, водя над ними руками и что-то приговаривая. Свекровь рассчитывала, что этот старинный народный обычай придаст спокойствие невестке на время разлуки с мужем.

В деревни Иенха, где вырос и жил мой муж, было две пристани. Та, что выше по течению, стала местом купания женщин, а на ту, что ниже по течению, приходили освежиться мужчины. От одной пристани до другой было несколько сотен шагов. Девушки, не снимая одежды, заходили в реку, и чем глубже они ступали, тем выше поднимали свои кофты, чтобы не замочить их. Когда вода доходила до груди, они набрасывали нижнюю часть кофты на голову или же снимали ее и, скомкав, бросали на берег.

Однажды во время такого купания со мной случилась неприятная история. Началось всё с того, что два ополченца и их командир углядели с берега, как в реке плещется девушка, ее белые плечи то появлялись над водой, то скрывались в волнах. Вдруг послышался громкий всплеск, и рядом с девушкой появилась голова парня. Издали могло показаться, что Омутница напала на человека. Но те, что были на берегу, узнали, что это были я и Тао. Командир местного ополчения на дух не переносил дезертиров, а также всех тех хромых, косоглазых, криворуких, недоношенных..., которых не посылали на передовую. Оставшись дома, они нередко приударяли за женами тех, кто в то самое время шел под пули. Его собственная супружница понесла от парня с баржи. И теперь этот командир, ненавидя весь белый свет, выслеживал женщин из своей деревни, заводивших на причале шашни с лодочниками.

Чтобы оправдаться, я прокричала:

- Купалась, и нате вам, ногу свело...

Тао с перепугу растерялся было, но потом нашелся, что сказать:

- Ехал мимо на телеге, буйвола погонял. Вдруг слышу, кто-то на помощь зовет...

Командир ополченцев, скривив губы, с презрением отчитал его:

- Из-за того, что ты сам себе ногу прострелил, из-за твоего дезертирства пошли насмарку все наши успехи за последние пять лет. Наша община до зернышка выполняла план по рису, в армию отправляла мужиков строго по разрядке. И на тебе – сорвали тыловую политику. Вдобавок из-за тебя у того, кто сейчас на фронте, на душе тошно. А еще выдумываешь чушь разную про Омутницу. Сколько живу, слышал лишь о том, как Омутница людей спасает, и никогда не доводилось узнать, чтобы человек Омутницу вызволял. Чую, что Омутница – вот эта толстушка, что в реке плещется. Ради нее-то ты и сиганул в воду...

Ополченцы повели Тао и «Омутницу», то есть меня, в сельсовет составлять протокол. Тао в одних трусах ковылял позади всех. «Омутница» шла в намокших черных штанах из шелка, прилипших к ногам, кофту ей надеть не дали, сверху прелести прикрывал лишь лифчик, его тоже было хоть отжимай. Голые плечи «Омутницы» заливал лунный свет. Среди дороги командир ни с того ни с сего позволил ей напялить на себя кофту и отпустил восвояси. Свое решение он объяснил так: «Отпускаю тебя только из-за уважения к тому, кто сейчас на передовой бьет американцев и их приспешников». Я успела лишь чуть отойти от него, как услышала у себя за спиной брань: «Вот потаскушка! Все самки - изменщицы!»

«Все самки – изменщицы»? Да, мне доводилось видеть в зарослях бамбука, как худющий богомол-самец карабкался на спину самки с большущим брюхом. Сделав свое дело, самец разжал ноги и, как только сполз с самки, сразу завалился на спину, так изнемог. Самка тут же вспорола ему своей шипастой ногой живот и стала вырывать оттуда кусочки белого мяса до тех пор, пока там ничего не осталось. Говорят, у скорпионов такая же история. Они ластятся, спариваются, после этого самец всегда падает от

усталости без сил. Самка тут же разворачивается к своему интимному другу и пожирает его.

Как это происходит у скорпионов, самой мне видеть не приходилось. А вот свидетельницей трагического исхода любовных страстей у ужей я была. Это я наблюдала на пруду Вак. Когда самка сбрасывала старую шкуру, самец все это время был рядом с ней, оберегал ее, приносил ей добычу, чтобы она могла подкрепиться. Когда же от своего старого «чулка» избавился самец и ослабленный приходил в себя, самка привела к норе другого жениха. Они занялись любовью прямо перед самым носом только что полинявшего самца. А после этого парочка сожрала его, бедняга был так изможден, что не мог себя никак защитить.

Я – женщина, я – самка. Неужели меня тоже считают изменщицей?!

6.

Закончилась война, муж вернулся домой. Целый и невредимый, ни одной царапины. Какое счастье! Сколько было радости от встречи матери с сыном, младших братьев и сестер со старшим братом, жены с мужем! При этом у самого Ланга в глазах читалась не только радость, но и горе. Неизвестно как узнал он о том, что ходят кривотолки, будто его жена неверна ему. Вечером, когда гости разошлись, и в семье, казалось бы, должно было царить веселье, как на праздник Тэт⁶, на самом деле атмосфера была тягостной, будто на похоронах. Свекровь покаялась:

- Не смогла я сохранить доброе имя твоей жены.

Ланг бросил с упреком:

- Столько лет я был под бомбами и не погиб, а вот дурная молва меня, видать, здесь доконает.

Тогда в разговор вступила я, говорила негромко и сдержанно:

- Я – твоя жена. И только ты можешь проверить, верна я тебе или нет.

⁶ Тэт – Новый год по лунному календарю. Самый любимый праздник вьетнамцев.

Муж застыл на месте. Должно быть, он не ожидал от меня таких слов. В тот момент он еще не знал, что делать с нашим таким непрочным браком, подточенным войной. Верить жене или нет – это нелегко решить солдату, бывшему разлученным с женой на долгий срок...

Той ночью вся деревня Иенха не спала. На полную мощь светила луна. С гор дул освежающий ветер. По деревне гуляли подростки. На реке Хоанглонг мелькали огоньки, и был слышен стук деревянных колотушек о борт лодок, это рыбаки гнали в сети рыбу. Мы с мужем, словно два уединившихся в пещере речных чудовища, сплелись в клубок и не давали друг другу покоя всю ночь.

Наступило утро.

Свекровь встала рано, села на веранде и, расчесывая волосы, время от времени бросала нетерпеливый взгляд на дверь нашей с мужем комнаты. Наконец-то дождалась, оттуда вышел Ланг. Он тихонько пристроился рядом с матерью:

- Мам, вчера если бы не смог сдержать себя, то замочил бы этого беглеца Тао. Спасибо женушке за терпение! Все шло к тому, чтобы мы распрощались друг с другом.

- Как тебя понимать?

- Мам, помнишь, тогда после свадьбы у меня выпала лишь одна ночь с женой, наутро я уехал на юг воевать? В ту первую брачную ночь у нее как раз были женские дела. Мы с ней только обнимались да ласкались и плакали в придачу...

- Ты говоришь так, как будто прошлой ночью твоя жена была еще девственницей, правда что ли?

- Правда. Она была еще девушкой. Я знаю точно, ведь она моя жена.

Моя свекровь разинула рот и потеряла дар речи. Она не предполагала, что может быть такая щекотливая ситуация. До этого момента я обессиленная лежала в кровати и только сейчас вышла из дома, скручивая

волосы жгутом. Глаза сияли счастьем. Робея, я присела рядом со свекровью. Она заговорила:

- Я тоже не хотела верить слухам. Получается, во всей этой истории ты без вины виновата. Не серчай на меня, ладно!

- Я ни на кого и не сержусь. Я ничегошеньки не боялась. Одно только меня страшило, что Ланг не вернется с фронта. Тогда бы я потеряла не только мужа, и того, кто мог бы защитить мою девичью честь.

7.

Во время и третьих, и четвертых родов из меня вышли алые куски мяса, как это было в самый первый раз. Свекровь из-за этого убивалась, со страхом думая, что это проклятье. С утра до вечера она бормотала молитвы, обращенные к Будде, и ежедневно ходила в пагоду. Но Будда, видимо, был все это время недосыгаем, не откликнулся, и поэтому я оставалась без его святого заступничества. В народе считается, что если род мужа проклят, то жене уже ничто не принесет везения, пусть даже им щедро одарен ее собственный род. Но ведь семья моего мужа из поколения в поколение жила в благочестии, а я тем не менее обречена нести тяжкую ношу чьих-то грехов. Откуда свалилось такое наказание?

Когда я рожала в пятый раз, то на свет появилась уйма комочков окровавленного мяса, будто это были недоношенные яйца омутницы. Вроде и не человеческие существа, но и не помет чудовища. *Все это* я носила в себе, *оно* было частью меня. С тех пор многие односельчане с презрением относились ко мне и сторонились меня. А я была как полоумная.

Потом муж рассказывал мне: однажды я ушла из дома и бродила по берегу реки Хоанглонг. Ни с того ни с сего у пристани я прыгнула в воду и с корнями выдрала охাপку водного гиацинта, разукрасившего своими фиолетовыми цветами речную гладь. Вынесла сорванное на берег и опять спустилась на пристань за цветами. Для чего их таскала, сама не знала... Потом еще мне самой вдруг вспомнилось, как один раз я ходила к холму

Мазянг. Там обычно ни души. Дикие ананасы частоколом растут вокруг этого холма. Я наткнулась на рыскавшую в поисках добычи бездомную собаку. Она бегала как угорелая и жалобно скулила. По пути попалась мне и неприятно орущая облезлая дикая кошка. Я пришла к северной стороне холма, где хоронили младенцев. Могильные холмики были низенькие, почти сравнялись с землей. Я не смогла определить, под каким из них лежит глиняная плитка цвета угля.

Там я, как шальная, прошаталась до самого вечера.

Ночью начался отлив.

Мы с мужем ловили креветок, забрасывая сеть в реку с плота. Фонарь освещал наш улов. Под его мерцающим светом глаза креветок зажглись множеством красных огоньков. Довольно быстро мы наловили почти полную корзину. Умаявшись, я оставила мужа одного тянуть сети, а сама, взяв циновку под мышку, забралась в шалаш из соломы. Ланг соорудил его у подножия холма Омутницы, чтобы сторожить сети. Когда он чувствовал, что усталость валит его с ног, или когда с уловом не везло, он убирал сети и залезал в шалаш, где кимарил до рассвета. Вставал, как только слышал голоса первых прохожих, спешащих мимо на рынок. Неизвестно, с каких пор повелось: всякий, кто шел на рынок или на рыбалку..., непременно останавливался у этого места и бросал горсть земли. Со временем тут вырос широкий и высокий холм.

Дул юго-восточный ветер. Было слышно, как под его порывами бьются о причал проволочные направляющие сети – стук... стук... У меня слипались глаза, и я почувствовала, что проваливаюсь в сон... Среди ночи я содрогнулась от того, что услышала зов какой-то женщины:

- Эй, лодочник! Перевези нас с ребенком на тот берег реки..и!

Я ясно слышала эту просьбу. Потом раздался крик:

- Верни мне мое дитя! Сейчас же верни мне мое дитя...я!

Крики и плач далеко разнеслись по округе, нарушив безмолвие ночи. Неожиданно с вершины холма, мягко ступая, словно легкий ветерок, спустилась женщина.

- Они взяли моих детей и пустили по реке. Спасите моих деточек!

Я узнала эту женщину:

- Шао, ты спятила. У тебя никогда не было детей. Очнись!

- Вон там мои дети плывут мимо пристани. Вытащите их!

Я смотрела на пристань. Луна лила свой серебряный свет. Туман рассеялся. Я была потрясена и не верила свои глазам: там стоял беглец Тао! Совершенно точно – Тао. Он укладывал покрасневших младенцев на плоты из стеблей банана и толкал их от берега на середину реки. Плоты сначала кружились на месте, а потом, подхваченные течением, медленно начинали свое плавание... И тут Шао прыгнула в реку – плюх. И с головой ушла под воду. Когда волны стихли, всплыла Омутница, с длинными черными волосами, с девичьей грудью, но с телом змеи. Неожиданно она нырнула головой вниз и над водой мелькнули ее ноги с перепонками между пальцев, как у лягушки. Через мгновение Омутница вновь появилась. Она плыла, толкая перед собой плотики к берегу...

У меня дрожали поджилки. Я смотрела во все глаза, но больше не видела Тао. Несколько плотиков из стеблей банана также куда-то исчезли. Зато появилась стая белых диких уток, взмывших с оглушительным кряканьем в небеса...

- Шао! Шао! – Ланг отчаянно тряс меня за плечо. – Ну и перепугала ты меня. Тебе что-то приснилось?

С меня лил холодный пот. Я посмотрела на пристань. Луна серебрила все вокруг. На плоту лежала сеть, ее проволочные ребра отбрасывали тень на поверхность реки. Я пролепетала:

- Совершенно точно Шао звала лодочника, потом прыгнула в реку и превратилась в Омутницу.

- У страха глаза велики! Ты спятила что ли? Шао – это же ты, моя жена, - пытался вразумить меня муж. – Какая еще может быть Шао? Ладно, скоро уже утро, пошли со мной ловить креветок.

На меня нашло умопомрачение, я не могла понять, где реальность, а где сон. Мы с мужем забрасывали сеть до восхода солнца, но не поймали ни одной креветки. Нашим уловом были лишь мусор да всякая труха.

Я пошла продавать выловленных прошлым вечером креветок. На полпути мне попался Тао. Он гнал буйвола, запряженного в телегу с грудой глиняных чашек и плошек цвета угря.

- Какой ужас! Никогда больше не вози это! – потребовала я.

- Изволь, Шао. Вот только эти плошки идут нарасхват в последние годы.

Я пересказала Тао свой сон, а потом поинтересовалась:

- Помнишь, когда ты проходил практику у нас в деревне, то зарыл на холме Омутницы соломенное чучело? Уже столько времени прошло с тех пор, как между нами ...

Тао, натянуто улыбаясь, прервал меня:

- Да, вспомнил. Та история с чучелом была чепухой. А вот то, что я тебе сейчас расскажу, - сущая правда. Наверное, ты не знаешь, в давние времена тямские⁷ войска частенько нападали с моря на наш Дайвьет⁸. Во времена правления императора Чан Нге Тонга⁹ тямская флотилия вошла в устье реки Хоанглонг. Всюду, где появлялись захватчики, летели с плеч головы, лилась кровь, дым от пожаров поднимался до самых небес. Но когда они доходили до нашей деревни, то у нас никаких бед не случалось, будто захватчиков тут и не было вовсе. После того как наш генерал Чан Кхат Тян

⁷ Тямпа (Чампа) — государство, существовавшее в VII—XVII веках на территории современного центрального и южного Вьетнама. Достигнув расцвета в X—XI веках, Тямпа в последующие века подверглась с севера нашествию вьетов (Дайвьет). В 1832 году Дайвьет поглотил последние территории того, что было Тямпой.

⁸ Дайвьет ("Великий Вьет") - название вьетнамского государства с 1069 по 1802.

⁹ Чан Нге Тонг – вьетнамский император, 1370-1372 гг.

одержал победу над Тье Бонг Нга¹⁰, тямские войска бежали, их корабли подняли паруса и ушли в море. Всякий раз, когда тямы приходили в нашу деревню, сразу же и уходили. Война не нарушила здешней мирной жизни. Но спустя три месяца после ее завершения произошло невообразимое: несколько десятков девушек и незамужних женщин забеременели. Вот так-то в войну ничего дурного не произошло, а в мирное время – такое безобразие. Для деревни это было пострашнее, чем разорение от меча и огня. Местные же порядки были ох какие строгие. Всех этих женщин обрили наголо и намазали им головы известью. После этого посадили на плоты из стеблей банана и пустили по течению реки. Но вот странность-то какая: утром плоты уплыли в открытое море, а когда чуть стемнело, их обнаружили у нашей же пристани. Оказалось, когда был прилив, то плоты пригнали к пристани всем миром рыбы, креветки, крабы, ужи, черепахи разных видов и всякие другие речные гады... И так было несколько раз: плоты пустят по течению, а они возвращаются. Жители деревни не смогли противостоять силе прилива и речных тварей, и волей-неволей им пришлось позволить несчастным женщинам подняться на берег. В установленный природой срок те родили кудрявых, смуглых, с диким взором младенцев. Сразу было понятно, что в их жилах не текла кровь жителей этой деревни. Но была еще одна странная история. В числе этих женщин одна родила ярко-красный кусок мяса с круглым, будто монета, ртом, из которого вылетали какие-то обезьяньи звуки. Мать этого существа от испуга тут же лишилась чувств. Сельчане решили, что это нечистая сила и вновь соорудили плот из стеблей банана и пустили выродка по реке. Придя в себя, мать, узнав об этом, как сумасшедшая завопила: «Верните мне дитя... верните мне дитя!» Среди ночи она, с всклокоченными волосами, бросилась к реке Хоанглонг, прыгнула в воду, отчаянно гребла руками, то исчезая под толщей воды, то вновь

¹⁰ Тье Бонг Нга – тямский царь (годы правления 1360 – 1390), попытался вернуть все потерянные государством северные приграничные провинции.

всплывая, и вытащила своего ребенка. Горемыка! От переохлаждения она заболела и умерла, превратившись в Омутницу. Течением это речное чудовище прибило к нашей пристани, теперь тут она и обитает. Когда же хоронили эту женщину, то в могилу положили медные монеты, кости буйвола, панцирь черепахи, соломенное чучело девушки... Холм Омутницы – это и есть захоронение матери того младенца-урода. Судачат, что ее душа нашла пристанище в пещере рядом с пристанью, часто мыкается она по реке, а когда видит, что кто-то тонет, то превращается в Омутницу и плывет спасать... - Тао замолчал, задумавшись, а потом, словно опомнившись, спросил: А ты прошлой ночью бросила горсть земли на холм?

- Нет! И мой Ланг, наверное, тоже не сделал этого.

- Боже ж ты мой! Вот поэтому вы с мужем и не смогли наловить полную корзину креветок. Все дело в этом! Бери сейчас же горсть земли, беги туда и брось там. Вот дурёха!

9.

Чтобы попасть в городскую больницу, мы вместе с мужем пешком протопали двенадцать километров. Врач вынес заключение: организм у нас в порядке, здоровье хорошее... В чем причина таких родов, как у меня, непонятно. Нам рекомендовали обследоваться в ханойском военном госпитале. Стоит ли ехать туда? Ведь это накладно и далеко. Конечно, поедем! Если бывали в Чыонгшоне, Тэйnguене, Намбо, то почему не поехать в Ханой? Ланг предложил продать корову. Его мать отдала нам свои золотые серьги. Моя мать отправила нам центнер риса. Младшая сестра мужа, которая была замужем за парнем из соседней деревни, не пожалела для нас двух племенных поросят. Серьги мы оставили, а остальное продали. Все вырученные деньги предназначались для лечения. Главное – было бы здоровье, добро наживем.

В Ханое нас обследовали, взяли более десяти разных анализов. По их результатам доктор госпиталя объявил нам: здоровье хорошее, организм в

порядке... Он попросил меня выйти из кабинета и подождать в коридоре, так как хотел поговорить с мужем наедине. Но вместо разговора повел его в холодильное хранилище, где для исследований были собраны несколько сотен стеклянных колб с человеческими уродами, в том числе и с младенцами, имевшими внешние и внутренние патологические отклонения. Растворившаяся, что к чему, врач показывал еще и фотографии. Подведя к одной из склянок, он объяснил: это - случай, когда мужчина подвергся воздействию «эйджент оранж»¹¹, у него родилась обычная здоровая девочка, но когда она, выйдя замуж, рожала, то на свет появилась вот такая гроздь кусков мяса, похожих на кисть спелых красных плодов личжи. Последствия отравления этим химикатом невероятно тяжелые, и они будут проявляться бесконечно долго. Доктор давал советы мужу, успокаивал его как мог, приободрял. Они вышли из этого хранилища, когда от увиденного у Ланга стало уже темнеть в глазах, зазвенело в ушах, а от запаха формалина начало тошнить.

Вернувшись домой, муж не вставал с кровати целых три дня. На четвертый день кликнул меня. Я подошла и обомлела: он постарел лет на десять. Мне было невероятно жалко его. Я легла рядом с мужем, положив голову на его плечо.

- Невмоготу больше скрывать от тебя, - вздохнул он. – Врач предположил, что я пострадал от оранжа. Хоть сто раз ты забеременеешь, все равно родятся уроды.

Он думал, что от такой новости я опешу, буду горевать и стенать. Но у меня на глазах не выступило ни слезинки. Слез уже не осталось, все выплакала. Какая разница: муж ли подвергся этой отраве, я ли рожаю уродов – и то и другое наше большое горе.

- Когда это случилось? Ты, должно быть, знал!

¹¹ Agent Orange - сильнодействующий дефолиант, который применялся американцами для уничтожения джунглей, в которых прятались вьетнамские военные и партизаны.

- Откуда я раньше-то мог знать? Только когда доктор всё растолковал, я, лежа здесь, припомнил: видать, это произошло, когда наша часть пробиралась через опавший лес. Мы же там воду пили из ручья, да еще и фляжки свои наполняли. А еще как-то раз, когда мы прятались в джунглях, видели, как американские самолеты, летящие на малой скорости, распыляли какую-то дрянь, похожую на молочный туман. Через несколько дней после этого листья на деревьях пожухли и начали осыпаться от легкого дуновения ветерка. Остались голые ветки да стволы. Весь лес стал безжизненным. На пути нам то и дело попадались разбросанные по лесу железные бочки и пластмассовые канистры с ручками. В нашем отделении был парень, который всё мечтал привезти такие бочки матери для воды и еды. Оказывается, и сейчас есть те, кто не знает, что в бочках, что сбрасывали американцы с самолетов, были дефолианты.

Я уткнулась лицом в грудь мужа. Я еще никогда не испытывала к нему такой жалости, как в ту минуту. А у самой на душе скребли кошки, хотелось выть.

10.

Муж получил письмо от своего бывшего сослуживца Ха Ван Нэня. Он сообщал, что его новая жена родила сына. Ланг велел мне отобрать десяток крупных куриных яиц, насыпать пять килограммов клейкого риса¹² и собираться в дорогу.

... Построенный на сваях дом Нэня одиноко стоял на невысоком пригорке. Дверной проем неплотно прикрывала москитная сетка. Изнутри доносился детский плач – уа-уа. На заборе сушились пеленки. Между свай слонялась голая девочка с круглой головой, на которой не было ни одной волосинки. Девочка была без рук. Ее зубы и десны были обнажены, как у обезьяны. Увидев ее, я тесно прижалась к мужу, испугавшись, что она

¹² Клейкий рис - сорт риса в Азии, характеризующийся ярко выраженным вкусом и высокой прочностью при кулинарной обработке.

бросится на меня и укусит. Тут же был питон с двумя головами, он свился кольцами и походил на трос, намотанный на барабан...

Мой муж и Ха Ван Нэнь не сразу признали друг друга - в первые мгновения встречи на их лицах читалось изумление. Хозяин дома позвал жену и детей поприветствовать дорогих гостей. Я взяла на руки новорожденного мальчика и наговорила много хвалебных слов в адрес молодой жены Нэня. Он пояснил: «Это моя новая жена. А прежняя, родив трех уродцев, в ужасе бежала из дома, бросив детей, которым никогда не суждено стать нормальными людьми. Дочку вы видели под домом, когда пришли сюда».

Они оживленно толковали о том о сем, и вдруг мой муж стал белее простыни. Он, схватив друга за руку, потащил его к бочкам с водой и продуктами:

- Где ты их взял?

- После войны, когда мы разыскивали могилы наших погибших товарищей, я подобрал эти бочки в лесу. Демобилизовавшись, попросил знакомых водителей грузовиков отвезти их в наши края на север, а потом сослуживцы, возвращавшиеся со мной, помогли мне допереть их до дома. Если ты с женой сможешь дотащить, возьми одну бочку, воду туда будешь наливать.

Мой муж взмолился небу. Правильно говорят: глухой от выстрела не вздрогнет, так и здесь: как можно бояться того, чего не знаешь? А ведь его друг в собственный дом смерть приволок. Это были баки из-под дефолиантов. Девочка родилась уродом потому, что Нэнь отравился оранжевым ядом либо когда жил в лесу, либо когда пил вот из этих самых бочек. На лице Нэня застыл неподдельный ужас.

11.

Вернувшись от Ха Ван Нэня домой, муж в разговорах с матерью не переставал твердить, как же повезло его другу. После нескольких дней

раздумий он решил объявить мне, что хочет меня «освободить» и надеется, что я обрету счастье с другим и нарожаю здоровых деток. Я должна была уйти, как джонка покидает привычную пристань, и если повезет, удачно устроить свою судьбу, прибившись бог знает где к другому причалу и воткнув там шест, чтобы судно не сносило течением. Говорят, что для истрепанной, но починенной корзины всегда находится применение, так и для меня должен найтись новый муж, в семье которого меня приютят... Признаюсь, прежде, бывало, мне приходила в голову мысль о новом замужестве. Однако сейчас я была ошарашена словами мужа и чувствовала себя брошенной. Я понимала: увидев, что вторая жена Ха Ван Нэня благополучно родила нормального ребенка, мой муж воспылал надеждой на новый брак. Я же рассчитывать ни на что не могла. Муж не знал, что уже больше года у меня не было месячных. Не было, потому что в меня вселился страх и я сильно подорвала здоровье. Но каждый месяц я вывешивала на веревке сушить куски марли, тем самым напоминая себе, что я не мужик, а тридцатилетняя баба. А еще я делала это, чтобы у мужа было поменьше поводов терзаться, ему и так было несладко. Сейчас же я была зла на него, как никогда.

Однажды, когда Ланга не было дома, свекровь начала донимать меня расспросами:

- После той поездки к другу, что ты думаешь, как быть теперь?

- Ничего я не думаю, - гнев вынуждал меня говорить грубо и резко, хотя я и понимала, что не следует себя так вести. Свекровь, не теряя терпения, продолжала:

- Шао! Я не заставляю Ланга бросить тебя и взять в жены другую. Я все обдумала: ты должна себя пожалеть, Ланга пожалеть, весь наш род пожалеть и...

- ... И бросить его, этого Вы хотите? – закричала я и залилась горячими слезами. Боль и обиды, копившиеся во мне, вырвались наружу. –

Хватит Вам, прошу Вас, больше ничего не говорите. Вы же уверены, что новая жена родит Лангу крепенького здорового ребенка, как вторая жена Нэня, ведь так?

Совершенно неожиданно для меня свекровь рухнула передо мной на колени:

- Умоляю тебя! Умоляю тебя ... Тебя! Подумай об этом, весь наш род будет тебе благодарен. Но ты меня еще недослушала. Тебе и самой надо родить свою кровиночку. Мы не можем понуждать тебя всю жизнь батрачить у нас. Это большой грех.

- Хватит, не надо ничего больше говорить. Я сейчас же сделаю ... Я сейчас же сделаю так, как хотите мой муж и Вы ...

Посыпались приторные слова благодарности, но ни одно из них не дошло до моего сознания. В голове созревала план действий...

12.

Развод был для меня словно побег от мужа. Моя мать была сильно расстроена, жалела меня, тайком утирая слезы. Когда всё закончилось, только тогда я поняла, какая же я дура. Прошло уже полгода с тех пор. Я пыталась как можно скорее забыть горький период своей жизни, но у меня это никак не получалось. Чем больше я пыжилась выкинуть из головы то время, тем навязчивее становились воспоминания о прошлом, тем чаще преследовали меня образы близких мне когда-то людей. Вспоминала, как, ожидая возвращения мужа с войны, я проводила в одиночестве бессонные ночи. Как мы со свекровью, будто кровные родственники, заботились друг о друге вплоть до того, что давили вшей друг у друга. Каким кисловатым был запах пота на рубашке мужа, каким смуглым было его лицо. Как мы с ним после ловли креветок складывали сети. Как я пять раз родила что-то нечеловеческое. Как я в бреду представляла себя Омутницей... Казалось, что всё это было только вчера.

Я часто ходила на берег реки и оттуда смотрела в сторону дома бывшего мужа. Когда по вечерам видела, как поднимается дым над соломенной крышей кухни, пыталась догадаться, что готовит ему на ужин моя подруга, его новая жена. А по ночам, когда он лежит рядом с ней, бывают ли минуты, когда он вспоминает обо мне? Согласно нашим традициям, женщина, отдавшись мужчине, должна быть с ним до конца своих дней. Почему же у меня не так?

И тут до меня дошло, в чем причина моих невзгод. Это заколдованное чучело, зарытое Тао когда-то давно, до сих пор изводит меня. Я, прихватив лопату, перебралась на другую сторону реки, прибежала на холм Омутницы и начала копать. Я решила, что должна уничтожить соломенное чучело в виде девушки с душой Омутницы, и это непременно облегчит мои страдания. Я рыла землю как сумасшедшая.

Как нарочно, в тот момент, когда я из земли доставала чей-то скелет, тут как тут оказался Тао, он проходил мимо, гоня запряженного в телегу буйвола. Я разрыдалась:

- Я превратилась в Омутницу! Ох, Тао, Тао!

- Какая же ты глупая, Шао! Кто еще, кроме тебя, поверит в ту ерунду, что я наплел давным-давно в те бесшабашные времена нашей молодости?!

- А чей .. это ... скелет?

- Наверное, это кости Омутницы.

У меня потемнело в глазах:

- У нас с тобой еще в юности ничего не вышло. Чего же ты вечно не даешь мне покоя?

Я со злостью и жалостью смотрела на Тао, который так до сих пор и не избавился от своей хромоты. Он не стал отвечать на мои упреки. Казалось, он колебался, говорить или нет. Но после короткой паузы объявил:

- Шао! Новая жена Ланга разродилась раньше времени. Акушерка насчитала десяток кроваво-красных кусков мяса. Ни дать ни взять, Омутница яйца снесла. Слышишь, Шао?!

Меня затрясло. В ушах загудело, будто у самого уха, не переставая, били в колокола.

Неизвестно, кому было тяжелее, Лангу или мне.

13.

... Я решила отправиться на тот берег реки.

До меня дошли разговоры о том, что моя подруга, доведенная случившимся до изнеможения, бросила Ланга. Она не смогла вынести испытаний, выпавших на долю семьи мужа. Ланг впал в отчаяние. Его мать слегла, и говорили, что она вряд ли сможет выкарабкаться из своей болезни. И он, и она нуждались во мне. Положа руку на сердце, в тот момент мы все как никогда были нужны друг другу. Раз уж так случилось, значит, ... мне суждено было ступить на тринадцатый причал своей жизни.

Я пришла на реку, когда уже начинало смеркаться. Села в челнок, который последним в этот день отправлялся на противоположный берег. Туман плотно стелился над поверхностью воды. Но невдалеке у самого берега я разглядела шаланду, на которой горел огонь – там готовили ужин. Она под завязку была груженной глиняными чашками и плошками цвета угря. У меня душа ушла в пятки. О, ужас! Хотя что тут такого: этот товар последние годы был ходовым. Когда лодка, в которой меня везли, добралась до середины реки, то столкнулась с плотами из стеблей банана. Сидевшая на веслах девушка приободрила меня: «Будьте спокойны, прорвемся!» Неизвестно, откуда взялись эти плоты, они, заполонив буквально всю поверхность воды, плыли к причалу. У меня зародилось подозрение, что это речные обитатели конвоируют и подталкивают их. Я схватила шест и стала тыкать им под водой, но там никого не было. Первое время наша лодка довольно легко лавировала между этими препятствиями. Однако у самой

пристани продвигаться стало невозможно: плоты были и спереди и сзади, целая прорва, мы попали в засаду. Хозяйка суденышка опустила весла и начала шестом отпихивать их. Но когда она отталкивала один плот, его место занимал другой. Девушка сдалась: «Никак не сможем причалить к этой пристани! Остается только возвращаться. Или плыть к другой пристани». Я возразила: «Раз решено на эту пристань, значит, надо действовать до конца». Перегнувшись через борт лодки, я руками стала отталкивать плоты. Постепенно смогла всех их разогнать. Челнок подошел к пристани. Чудеса да и только! Я не могла найти объяснения случившемуся.

С таким трудом переплывать реку мне не приходилось еще никогда. Выйдя на берег, я оглянулась: на реке не было ни одного плота из стеблей банана. Лодка, на которой я сюда добралась, скрылась в тумане. На шаланде, грузенной глиняными чашками и плоскими цветными углями, все также мерцал красный огонек.

Дом творчества в Дайлае, август 2004 г.

Перевел Игорь Бритов